

Ponekod precej cehovsko pojmujejo vlogo predstavnikov v skupščini

Predlagatelji so doslej v premajhnem številu upoštevali neposredne proizvajalce, ženske in mladino. Mnogo pa je med predlaganimi imeni spet direktorjev in profesionalnih političnih funkcionarjev. Sestava evidentiranih možnih kandidatov za samoupravne skupščinske zbore ne upošteva dovolj nekaterih zelo pomembnih področij in je torej glede tega še precej enostranska. Tako so, recimo, med doslej zbranimi predlogi za možne kandidate za poslance prosvetno kulturnega zbora sorazmerno najbolj številni učitelji osnovnih šol, za poslance socialno zdravstvenega zbora zdravstveni delavci iz zdravstvenih domov, za poslance gospodarskega zbora zelo številni direktorji in podobno.

Če se pomudim pri vzrokih, naj med drugimi navedem naslednje: za nekatere kategorije ljudi (neposredne proizvajalce, mladino in ženske) očitno uporabljamo ostrejša merila, ki so posledica že znanih, toda ne še premaganih pogledov. Ponekod precej cehovsko pojmujejo vlogo njihovih predstavnikov v skupščini. Marsikje so preveč enostranski sestavi dosedanjih predlogov botrovala razprave v preozkem krogu.

Volilna komisija pri glavnem odboru SZDL Slovenije je na te šibkosti že javno opozorila.

Vitja Rode, v pogovoru z urednikom »Dela«

GLAVNI UREDNIK
FRANCE SUSTERSIČ
ODGOVORNI UREDNIK
CRTOMIR SINKOVEC

Leto V
Št. 6
14. II. 1967

GLASILO ZVEZE ZDRUŽENJ BORCEV NOV SLOVENIJE

Besede
in dejanja

Strokovnjaki v občutni manjšini

Kaj imamo in kaj manjka; v gospodarskih organizacijah občine Koper je zaposlenih 5000 ljudi. Na priučenih delovnih mestih dela 450 ljudi. Od teh jih ima 253 neki poklic na ravni poklicne šole. Torej ne opravljajo tega poklica. Na delovnih mestih, ki zahtevajo poklicno solo, dela 353 ljudi. Ustreznih je 2476, drugi so zgolj priučen. Na delovnih mestih, ki zahtevajo srednje šolje, je zaposlenih 916 oseb. Ustrezno izobrazbo ima le 338 oseb, poklicno solo 322 in priučenih je 231. Na delovnih mestih, ki zahtevajo višjo oz. visoko izobrazbo, dela 405 oseb. Od teh ima dejansko izobrazbo le 156 oseb, 183 ima srednje šolo, 12 poklicno solo in 44 je priučen. Manjka nam torej 227 oseb z višjo ali visoko izobrazbo, 327 s srednjo in 453 oseb z nižjo strokovno izobrazbo. Primorske novice — 4. II. 1967

Rudarji — pa taki

Inženir Tomislav Sekulič, direktor rudnika zlata, svinca in cinka »Lece« v Gazdaru pri Medvedji (ta rudnik je v sestavi Trepcé) je okoli polnoči hotel obiskati izmenjo, ki je bila v jami.

Ko je prišel v jamo, je ugotovil, da je vsa izmena spala. Zraven rudarjev in pomožnih delavcev je ležala njihova oprema. Stroji so mirovali, rudarji pa so smrčali.

Stražnik v vratarnici je spal ob topli peči in za zaklenjenimi vrati. Dolgo je moral Sekulič trkati, da ga je zbudil. Decemski elektricar, ki skrbi za električno mrežo, je iskal celo uro. Borba — 4. II. 1967

Tu več, tam manj...

Izvoz iz Srbije je znašal lani 603 milijarde 640 din. To je za 12,5 % več kot leto prej. Čeprav je to za skoraj en odstotek manj kot so planirali, so v republiški gospodarski zbornici ta rezultat ocenili kot ugoden, saj se je industrijska proizvodnja povečala le za 3, namesto za 8,5 odstotka, kot so imeli v načrtu. Delo — 7. II. 1967

Izguba pelje na slepi tir...

Ocene o pozitivnem gibanju gospodarstva v prvem letu reforme so točne in sprejete, toda pripomniti je potrebno, da si še ne prizadevamo dovolj energično doseči intenzivno proizvodnjo. V ilustracijo navajamo zrupe v devetih mesecih let 1967. Leto znašajo 182,2 milijona dinarjev. Od 16.743 delovnih organizacij, ki so jih obdelali, jih je 1923 ali 6,1 odstotka poslovalo z izgubo. Vjesnik u srijedu — 8. II. 1967

To je kar lepa slika

Med delavci, za katere se ugotavlja strokovna izobrazba, jih je bilo največ z nižjo strokovno izobrazbo — 54.754 ali 44,6 %, 37,5 % oziroma 45.929 jih je imelo srednjo strokovno izobrazbo, 14.213 ali 11,6

Nič drugačne kakor doslej. Organizacijsko, kakor sem že povedal, vodijo delo komisije za zgodovino posameznih enot, strokovno naš zgodovinski odbor, finančno pa se je naša organizacija zavezala, da si bo prizadevala najti način, kako kriti izdatke za to delo. V ta namen je republiški odbor ustanovil Tiskovni sklad Knjižnice NOV in POS in imenoval upravni odbor sklada. Iz republiškega proračuna bo prišlo najbrž malo denarja; sklad za pospeševanje založniške dejavnosti bo prav tako mogel prispevati le tisti del, ki naj z njim zmanjšujemo proizvodno ceno. Zato se je upravni odbor odločil, povabiti delovne in druge organizacije, naj postanejo temeljni oziroma podporni člani Knjižnice in s tem prispevajo svoj delež k

(Nadalj. na 3. strani)

Obvestilo občinskim komisijam za rezervne oficirje in podoficirje

Obveščanje rezervnih oficirjev in podoficirjev o predavanjih in drugih akcijah, ki jih predvidevajo vojnostrokovni programi ZROP, jemlje komisijam večji del že tak skromnih finančnih sredstev. Zato je uredništvo »TV 15« sklenilo, da bo odslej BREZPLAČNO objavljalo obvestila o vseh akcijah ZROP ter s tem olajšalo delo njihovim vodstvom, hkrati pa jim prihranilo precejšnja denarna sredstva.

Ta način obveščanja bo najučinkovitejši v primeru, če bodo na »TV 15« naročeni vsi rezervni oficirji in podoficirji. Zato naprošamo vodstva ZROP, naj v svojem lastnem interesu store vse, kar je v njihovi moči, da za naročnike pridobije še tiste rezervne oficirje in podoficirje, ki našega glasila doslej še niso prejeli.

Kar zadeva samo obveščanje, prosimo vodstva ZROP, naj nas o nazivu akcije (predavanje, tehnični zbor, pohod itd.) ter kraju in času obveste vsaj 14 dni prej, kajti le v tem primeru bo obvestilo pravočasno objavljeno.

Priprave na proslavljanje 30-letnice ustanovnega kongresa KPS in 50-letnice oktobrske revolucije

Letošnje leto bo potekalo v znamenju obletnice velikih dogodkov: 30-letnice ustanovnega kongresa KPS, 50-letnice oktobrske revolucije, 100-letnice prve delavske organizacije — organizacije tiskarjev v Ljubljani — in 25-letnice ustanovitve slovenskih brigad. Na pobudo predsedstva in izvršnega komiteja CK ZKS so že ustanovili posebni osrednji odbor za proslavljanje 30-letnice ustanovnega kongresa, ki mu predseduje član predsedstva CK ZKJ Miha Marinko.

Letos obletnice ustanovnega kongresa KPS ne bomo proslavljali manifestativno, temveč ta-

ko, da bomo čimbolj nazorno osvetlili zgodovinska dogajanja predvojnega časa in vloge slovenske komunistične partije. Mimo tega bomo poudarili predvsem pomen manifesta ustanovnega kongresa, saj vemo, da je komunistična partija Slovenije prehodila že okrog 50 let dolgo pot; na Čebinovem vrhu je dokončno izoblikovala ravno smer boja za rešitev slovenskega nacionalnega vprašanja.

Proslavljanje obletnice ustanovnega kongresa KPS ne bo minilo v enem dnevu. Osrednji odbor pripravlja vrsto akcij, ki se pričenejo z neposrednim poživljanjem razmer, v katerih so delovali prvi slovenski komunisti, in primerjanjem situacij, še vedno živo prisotnih v razvoju socialistične družbe. Skratka: proslavljanje bo vključeno v aktualno družbeno-politično dogajanje, dandanes obogateno z izkušnjami partije. In ne nazadnje moramo poudariti, da proslavljanje ne bo samo stvar komunistov, temveč v veliki meri dogodek in pouk današnji generaciji.

(Nadalj. na 3. strani)

odstotka visoko in 719 oziroma 6,3 odstotka višjo strokovno izobrazbo. S šolanjem si je med delavci z visoko strokovnostjo pridobil strokovno izobrazbo 89,7 % celotnega števila med delavci z visoko strokovnostjo 70,1 %, med delavci s srednjo strokovnostjo 82,1 %, med delavci z nižjo strokovnostjo pa 7 %. Drugi načini pridobivanja strokovne izobrazbe so bili izpušeni ter priznanje. Gospodarski vestnik — 7. II. 1967

Nočejo sodelležbe...

Skupščina niške komunalne skupnosti je soglasno sklenila, da ne bo uvedla sodelležbe za zdravstvene storitve. V skladu s tem je treba sprejeti tudi prvotni finančni načrt skupnosti, ki predvideval, da bi primanjiljav v znesku 400 milijonov 8-din pokrili z udeležbo zavarovalcev za zdravstvene storitve. Delo — 9. II. 1967

Vsak tretji je bil bojniki...

Komunalni zavod za socialno zavarovanje v Zenici je te dni predlagal višino prispevka zavarovalcev za posamezne zdravstvene storitve. V utemeljavi tega predloga je med drugim navedeno:

Tako je na primer vsak tretji zavezanec s tega področja bil na specialističnem pregledu, čeprav v večini primerov to ni bilo potrebno. Stacionarni so bili prenehanji. S strokovno analizo so ugotovili, da je v teh ustanovah po nepotrebnem ležalo 70 odstotkov »bojnikov«.

Borba — 7. II. 1967

Nočejo cenejšega mesa

Od 2000 ton najkvalitetnejšega svinjskega mesa, ki ga je pred nekaj dnevi zvezna direkcija za prehrano ponudila zastopnikom mesarskih podjetij iz nekaterih najvišjih cen, po nižji nabavni ceni od sedanjih, ki so bili pred 180 ton. Kupci so bili »mesničarji iz Celja, »mesničarji iz Zagreba in »Zemljave« iz Zenice.

Ponudena cena je bila 8,70 novih dinarjev (8,70 starih dinarjev), kar je v primerjavi s trenutnimi odkupnimi cenami približno na domačem trgu za 70 do 80 praf (70 do 80 starih dinarjev) pri kilogramu ceneje.

Borba — 8. II. 1967

RAZGOVOR S PREDSEDNIKOM KOMISIJE ZA RAZVIJANJE TRADICIJ NOB PRI RO ZZB NOV SLOVENIJE TOVARIŠEM BORISOM ČIŽMEKOM-BOROM

Nekaj smo že storili. Ta »nekaj« pa nas še ne more zadovoljiti

Za uvod navajamo besede iz pozdravnega pisma tovariša Tita IV. kongresu ZZB NOV Jugoslavije: »Naloga vaše organizacije je tudi gojiti revolucionarne tradicije in jih prenašati na mlade rodove. Naša revolucionarna dediščina je najmočnejši vir naše prihodnosti; ta dediščina mora biti stalno pričujoča v našem celotnem družbeno političnem življenju, v umetniškem in znanstvenem ustvarjanju, zlasti pa v vzgoji in izobraževanju naše mladine. Našo revolucionarno dediščino je treba znanstveno proučevati. Dovolj razlogov imamo, da posebej spodbujamo ustvarjalnost, navdihneno z revolucionarnimi temami in dogodki. Iz naše revolucionarne minulosti ne želimo ustvarjati muzeja revolucije, marveč hočemo v njej videti tisto, kar je — gibalno silo in ustvarjalnega duha, človeško lepoto in veličino.« Zavedajoč se pomembnosti teh besed, smo obiskali predsednika komisije za razvijanje tradicij NOB pri RO ZZB NOV Slovenije Borisa Čižmeka-Bora in mu zastavili nekaj vprašanj.

Kaj je bilo doslej storjenega v okviru Knjižnice NOV in POS? Poglavitna naloga na področju partizanskega založništva?

Zgodovinski odbor naše komisije je najprej analiziral naše zgodovinske pisane in ugotovil, da predloge je preučil z bivšo komisijo za zgodovino ZK pri CK ZK Slovenije. Hkrati je s privolitvijo republiškega odbora spodbudil borce za zbiranje dokumentacijskega in spominskega gradiva. Sklenil je, da bo strokovno vodil to delo, pomagal posameznim oblikovalcem zgodovine enot, da bodo delali po znanstveni metodi. Na pobudo komisije so borci večine enot izvolili stalne odbore. Borci drugih enot, ki se še niso zbrali na zboru enote, pa imajo iniciativne odbore. Vsak odbor enote ima svojo zgodovinsko komisijo.

Te komisije delajo bolj ali manj prizadevno. Za nekatere enote posamezni avtorji že dokončujejo zgodovino, za druge pa še zbirajo gradivo.

Lani je v zajetni knjigi izšla zgodovina Gradnikove brigade. Knjigo je prejel vsak borec na zboru brigade, ki je bil septembra lani v Novi Gorici.

V Knjižnico NOV in POS smo uvrstili tudi likovno zbirko. Lani je pod naslovom Umetnost in revolucija izšel prvi del trilogije: 1. izbor partizanske grafike in risbe, 2. izbor grafike in risbe iz zaporov in taborišč in 3. izbor likovnih spomenikov revolucije. K tem izdajam pristevamo še monografijo o likovni ustvarjalnosti med NOB, ki jo piše Vera Visočnik in delno štipendira Prešernov sklad.

Hkrati moram omeniti, da so se tudi glasbeniki odločili za iz-

dajo vsega, kar so ustvarili med NOB — vokalnega, vokalno-instrumentalnega in instrumentalnega. Tudi glasbeni odbor si prizadeva, da bi izšla monografija o partizanski glasbeni produkciji in reprodukciji. Za to delo je odbor pridobil muzikologa dr. Dragotina Cvetka.

Če naj zajamemo še literarno ustvarjanje, moramo povedati, da načrtujemo kritično izdajo vsega, kar je bilo literarnega napisanega med NOB in ob tem tudi monografijo o literarni ustvarjalnosti med NOB.

To so izdaje, ki jih pospešuje in strokovno vodi naša komisija oz. njeni odbori. Prizadevamo si, da bi k temu delu pritegnili vse slovenske založbe. V zadnjem času so slovenske založbe izdale precej knjig s tematiko revolucije in NOB. V glavnem so se v to delo vključile vse založbe —

od Slovenske matice, ki je izdala zajeten zbornik o slovenskem zdravstvu, kjer je mnogo prostora posvečenega partizanski saniteti; do Mladinske knjige, ki je npr. leta 1965 izdala 39 del v povprečni nakladi nad 10.000 izvodov. Prav to kaže, da bo moral naš založniški odbor v razgovoru z založniki najti način, kako še bolj pospešiti izdajanje novih del in povečati število izdaj s tematiko revolucije in NOB. Pri tem pa naj bi založniki med seboj še tesneje sodelovali. Samo v Knjižnici NOV in POS bo, kot predvidevamo, izšlo v naslednjih 5—6 letih več kot 50 del o zgodovini borbenih enot in del, ki bodo obravnavala posamezna področja naše revolucije (zveze, preskrba, saniteta, bančništvo itd.). Izredno veliko lahko založbe storijo na primer tudi pri izdajanju tako imenovanih lokalnih kronik, ki jih pripravljajo večina občinskih odborov ZZB. Ko nam bodo založbe poslale poročila o lanskoletnih izdajah in letošnje programe, za katere smo jih pred kratkim zaprosili, bomo založnike povabili na razgovor.

Kakšne poti naj bi letos ubirale akcije za pisanje zgodovine partizanskih enot?

XIV. divizija na Paškem Kozjaku 14. februarja 1944

Mnenje občana

kolikor znaša povprečna mesečna pokojnina navadnega državljanca? J: to socialistično oziroma pravično?

Kaj je napravil ta zavod za dvig produktivnosti slovenske industrije, nam na žalost ni znano. To naj bi povedala podjetja, ki so imela z njim opravka oziroma so mu plačevala razne usluge. Nekje bi se moralo to poznati...

Zdaj pa bomo povedali kar na kratko: Ne čudimo se direktorju, ki si upa mirno prejemati take vsote, saj je materialno-pridobitniški nagon primarna lastnost človeške narave oziroma individualne človeške osebnosti. Toda zelo se čudimo: kolektivno oziroma njegovim samoupravnim organom, ki ravno-dušno gledajo plačilne liste, na katerih so zabeleženi direktorjevi prejemki:

• kolektivom industrijskih podjetij, »klientov« Zavoda za produktivnost dela, ki jim ta zavod najbrž ni pomagal dvigniti produktivnosti za toliko premilov, kolikršni so odstotki razlike med osebnimi prejemki direktorja tega zavoda in povprečnimi osebnimi prejemki članov delovnih kolektivov naše industrije;

• političnemu vrhu vsake občine (prepričani smo, da takih primerov nimajo samo v občini Ljubljana-Bežigrad), ki je ob takem »nagrajevanju po učinku« tiho.

Zadnji stavek smo zapisali zato, ker so že lansko jesen sprožili razburjenje podatki o osebnih dohodkih nekoga komercialista, ki so znašali (ali morda še znašajo) okrog milijon starih dinarjev mesečno. In ravno za Bežigradom so bivši borci (na terenu stadion) na svojem zboru sredi novembra lani ostro udarili po takih dohodkih oziroma po možnostih, ki dopuščajo taka nesorazmerja. Javnost pa ni zvedela, ali je kritika kaj zalegla, ali je ostalo pri starem. Za zdaj vemo le to, da so časopisi poročali in da so se ljudje razburjali... potem pa vse tiho je bilo...

...ko smo v ponedeljek, 6. februarja, brali v »Ljubljanskem dnevniku« članek, ki se začne s temi besedami:

»Služba družbenega knjigovodstva je nedavno tega vprašala bežigradski sindikalni svet, če se mu morda ne zdijo nekoliko nenavadni dohodki direktorja Zavoda za produktivnost dela. Direktor omenjenega zavoda je namreč dobil za december 1966 take dohodke: 697.000 dinarjev osnova, 410.966 dinarjev obračun razlike, 288.599 obračun razlike (št. 2), 333.075 kilometrina, 36.600 nočnina. Skupaj 1.766.300 starih dinarjev.«

Nismo verjeli in smo vprašali, če ne gre morda za pomoč — saj vendar vemo, da naše materialne možnosti niso tako velike, da bi kdorkoli upravičeno prejel tako nadpovprečno plačilo, pa čeprav uveljavljamo nagrajevanje po delovnem učinku. Zvedeli smo, da je »Ljubljanski dnevnik« pravilno poročal, da torej zadeva ni niti malo napihnjena.

Lastnim očem nismo verjeli

Dan po izidu omenjenega članka, 7. februarja, se je v našem uredništvu oglasilo več bivših borcev, upokojevcem, katerih pokojnine ne dosegajo niti 100.000 starih dinarjev na mesec. Malokdaj smo videli tako razburjene obraze, kakor takrat, ko so vprašali nas obravnavati podatke o zaslužkih direktorja Zavoda za produktivnost dela in zahtevali, da o njih spregovorijo tudi »TV 15«. To, kar bomo tu zapisali, torej ni samo izraz našega začudenja, ampak tudi izraz ogorčenja tistih, ki jim nekateri očitajo nekakšno privilegijo — kakšni so ti »privilegiji«, pa smo povedali že v zadnji številki.

V času, ko birokrati vlačijo po zobeh tiste ljudi, ki so za svoje razmeroma nizke pokojnine prelivali kri in znoj, lahko nekdo iz mlajše generacije, ki se je povzpel na položaj direktorja nekakega zavoda za produktivnost dela, prejme za en mesec dela več kot dvajsetkrat toliko,

Pismo borcev ZDA in Kanade. — Nedavni teroristični napadi na jugoslovanska diplomatska predstavništva v ZDA in Kanadi so povzročili veliko ogorčenje borcev NOV Jugoslavije, je rečeno v pismu ZZZB NOV Jugoslavije, ki so ga poslali ameriškim in kanadskim združenjem bivših borcev. V pismu je poudarjeno, da na podlagi izkušenj s podobnimi protijugoslovanskimi terorističnimi akcijami ni težko ugotoviti, da gre za poklicne fašistične teroriste iz vrst jugoslovanskih izdajalcev.

Jugoslovanski parlamentarci v Bamaku. — Jugoslovanska parlamentarna delegacija pod vodstvom predsednika zvezne skupščine Edvarda Kardelja je uradno obiskala republiko Mali. Jugoslovanska delegacija je z malijskimi voditelji izmenjala mnenja o vprašanjih, ki zanimajo obe državi. Obiskala je tudi politični urad malijske stranke sudanske unije, kjer so razpravljali o izmenjavi izkušenj iz gospodarskega razvoja obeh držav. Obe strani sta se zavzeli za nadaljevanje in krepitev politike nepovezovanja.

Seja zvezne konference SZDLJ bo konec marca. — 29. marca bo četrtja seja zvezne konference SZDLJ Jugoslavije. Na njej naj bi razpravljali o družbeno - političnih vidikih razvoja pravosodja v sistemu samoupravljanja in ponovni volitvi sodnikov, o položaju in problemih novih držav ter o spremembah določb statuta, ki se nanašajo na način volitev nadzornih odborov SZDLJ.

Volitve v Alžiriji. — Nedavnih volitev v komunalne skupščine v Alžiriji se je udeležilo 70–80 odstotkov volivcev. Precej volivcev je ostalo doma in tudi precej volilnih listkov je neveljavnih.

V žarišču dogodkov

Vendar pravijo, da so bile volitve demokratične. Precejšnje število neveljavnih listkov naj bo vodstvo nauk in spodbuda, da si pospešeno prizadeva za ureditev življenjskih problemov, kot so brezposelnost, pomoč nerazvitim krajem ter uresničitev napovedanih reform, predvsem agrarne reforme.

Italija: široke diverzantske akcije prokitajskih komunistov. — Italijanska policija je po vsej državi razvila široko dejavnost, da bi preprečila pričakovano zaroto prokitajskih komunistov, ki so hoteli pognati v zrak elektrarne, naftovode ter industrijske in vojaške objekte. Policija pravi, da so zarotniki v glavnem mladi bojoviti komunisti, člani več celic, razporejenih širom po Italiji. Člani prokitajske skupine so po izjavi policije delovali tudi med obiskom Podgornega v Italiji. Skupina je ločena od KP Italije.

Kosigin je obiskal Wilsona. — Med svojim obiskom v Londonu je predsednik sovjetske vlade Aleksej Kosigin predložil, naj bi Sovjetska zveza in Velika Britanija sklenili sporazum o prijateljstvu, miroljubnem sodelovanju in nenapadanju. Nadalje je dejal, da bi bila njegova vlada pripravljena na razpustitev obeh vojaških organizacij: NATO in Varšavskega pakta. Obe vladi pa se ne strinjata o tem, kdo je agresor in kdo žrtev agresije Američanov v Vietnamu; obenem Sovjetska zveza upa, da Britanija kot sopodpisnica ženevskega sporazuma še ni rekla zadnje besede o vietnamskem vprašanju.

Protikitajske demonstracije. — Ogorčenje proti ravnanju kitajske rdeče garde z osebjem sovjetskega veleposlaništva v Pekingu — rdeča garda hrupno demonstrira tudi pred francoskim in jugoslovanskim veleposlaništvom v Pekingu — se je bliskovito razširilo po vsej Sovjetski zvezi. V podjetjih na zborovanjih sprejemajo resolucije, ki obsojajo kitajsko politiko do Sovjetske zveze. Podobne demonstracije so bile tudi v Varšavi. Sovjetska zveza je sporočila, da bo prisiljena primerno ukrepati, če rdeča garda njenega veleposlaništva ne bo pustila pri miru.

Konec velikih pohodov rdeče garde? — Kitajska vlada in partija sta sklenili ustaviti velike pohode rdeče garde po državi v okviru izvajanja kulturne revolucije. Vsi udeleženci pohodov, ki so odšli dlje kot 500 kilometrov od svojih domov, se lahko vrnejo brezplačno. V Pekingu so sporočili, da vzemirjive novice napovedujejo lakoto. Kot kaže, je kulturna revolucija povzročila Kitajski ogromno gospodarsko škodo; mnoga kolektivna gospodarstva so pričela propadati, Peking poziva rdečegardiste, naj štedijo s tekstilom in naj vrnejo državi avtomobile in kolesa.

ZDA ponavljajo znana stališča o Vietnamu. — Medtem ko je Kosigin iz Londona pozval ZDA, naj prenehajo bombardirati Vietnam, je ameriški zunanji minister Dean Rusk na tiskovni konferenci v Washingtonu še enkrat ponovil stališča ZDA do vietnamskega vprašanja. Dejaj, da naj Severni Vietnam ne pričakuje, da bi ZDA prenehale bombardirati, dokler ne bo prenehal z uvažanjem moštva in orožja v Južni Vietnam. Zatrnil je, da že od premirja ob budističnem novem letu plove proti jugu mnogo ladij, ki bodo založile upornike z vsem potrebnim.

Johnson zahteva 3,1 milijarde za pomoč tujini. — Predsednik ZDA Johnson je od kongresa zahteval 3,1 milijarde sto milijonov dolarjev za financiranje gospodarske in vojaške pomoči tujini v prihodnjem proračunskem letu, ki se prične 1. julija. Od skupne vsote je 2,5 milijarde namenjenih za gospodarsko pomoč (od tega 550 milijonov za Južni Vietnam) in 600 milijonov za vojaško pomoč. Skupna vsota je za 200 milijonov večja od vsote, ki jo je lani kongres odobril.

Indonezijski parlament zahteva odstavek Sukarna. — Indonezijski parlament je sprejel resolucijo, s katero poziva nacionalni kongres, naj se sestane najkasneje prihodnji mesec, da bi odstranil predsednika Indonezije Sukarna. Po tej resoluciji naj bi kongres tudi zahteval, naj ustrezna institucija sproži pravni postopek proti predsedniku Sukarnu. V Džakarti se še naprej vrstijo demonstracije proti predsedniku Indonezije. Največja je bila na stadionu, kjer se je zbralo preko 400 tisoč ljudi.

Tito na obisku v Avstriji. — Predsednik SFRJ Josip Broz Tito se s svojo soprogo Jovanko in svojimi sodelavci mudi na petdnevni obisku v republiki Avstriji. Tovariš Tito je odpotoval v prijateljsko sosedo na povabilo predsednika republike Avstrije Franza Jonasa. Oba najvišja državnika in njuni sodelavci se pogovarjajo o medsebojnem sodelovanju in o aktualnih mednarodnih vprašanjih. Avstrijske politične kroge zanima predvsem oče naša tovariša Tita sedanje položaja v socialističnem svetu, ker bo kancler Klaus kmalu obiskal Moskvo.

ŽIVLJENJE IN DELO NAŠIH ORGANIZACIJ

Skupščina ZB na Pivki

Udeležba je bila dobra, pa tudi razprava, saj je v njej sodelovala večina članov. To sta dva lepa dokaza, kako zelo se borci zanimajo za delo svoje organizacije. Izmed osmih točk dnevnega reda so se udeleženci najdlje zadržali na treh, in sicer: poročilo predsednika, razprava o poročilu in razno.

Iz poročila predsednika Franca Znidaršiča se vidi, da ima ZB v Pivki 283 članov, skupščina pa se je udeležilo 150 članov. V poročilu je prebral tudi resolucijo, ki ostro obsoja uma-

zamo ameriško vojno v Vietnamu, vsi člani pa so jo potrdili. Člani so sklenili obiskati tudi bolne in onemogle člane in jih obdariti.

Skupščine se je udeležil tudi predsednik občinskega odbora ZZZB, tovariš Kranjc. Govoril je o posledicah, ki jih je povzročila položaja bivših borcev gospodarska reforma.

Eden izmed udeležencev razprave pa je dejal, da bi morala združenja posvečati več pozornosti prenašanju borbenih tradicij na mladino, ki je že večkrat pokazala precejšnje zanimanje za predavanja s tematiko iz NOB. V občini je še precej bivših borcev-kmetov, ki se še niso vključili v svojo organizacijo iz preprostega razloga, ker v njej nimajo kaj početi. Po besedah tovariša Kranjca jih je treba

čimprej vključiti v našo organizacijo, ki naj bi tako postala vez med aktivisti in borci v ožjem pomenu besede.

Letos naj bi praznovali 4. julij v znani partizanski vasi Juršče. Znova naj bi priredili izlet v bolnišnico »Franja«, ker se lanskega zaradi slabe obveščenosti ni udeležilo večje število članov. Nova osemetka v Pivki pa naj bi dobila ime po kakem padlem borcu. Ob koncu je tovariš Kranjc spregovoril tudi o pokojnem Borisu Kraigherju.

Skoraj triurna skupščina ZB v Pivki se je tako končala in člani so zapuščali novo osemetko, kjer so se zbrali, s pripravljenim, da bosta novo izvoljena upravni ter nadzorni odbor zmožna naloge, ki jih imajo, da zadal skupščina za tekoče leto.

V. Smrdel

Poizvedujemo

Iščem Zvoneta Megliča, ki je bil leta 1945 komandant zaporov za domobranske ujetnike v Ljubljani, kasneje pa je bil v službi na notranji upravi.

Zivko Brajkovič, Celovška 246, Ljubljana

Prosim tovariša Franca Borštника, ki je pred vojno živel na Vrhniki pri Ljubljani, naj mi sporoči svoj sedanji naslov. Moj pokojni sin Vinko Selko, namestnik komandirja 1. čete 1. bataljona 16. brigade Janko Premrl-Vojko, ki je padel 18. julija 1944 pri napadu na postojanko Hotavlje, mu je 30. aprila 1944 pisal pismo, ki ga še zdaj hranim.

Tovarišu Borštniku bi zdaj rad to pismo pokazal. Vinko Selko, St. Vrhnika pri Ljubljani, Opekarska 11

NEKAJ MISLI O ZVEZI BORCEV ZA SEVERNO MEJO

Zdi se mi, da je že skrajni čas, da pridejo borci, prostovolci v bojih za severno mejo, do svojih pravic, pa naj te obsega priznanje v javnosti ali pa materialne ugodnosti. Preden pa bo ta Zveza pričela urejati različne zadeve, si moramo biti na jasnem, kdo je lahko član te organizacije in kdo ne. Statut in pravilnik Zveze sta v tem pogledu nekoliko pomanjkljiva, žig pa se glasi: Zveza prostovolcev, borcev za severno mejo 1918–1919.

Kot vem, smo imeli v tistem času tri vrste borcev. Prvi so bili tisti, ki so takoj ob razsulu avstroogrske monarhije iz ljubnezi do svojega ljudstva zgrabili za orožje in s tem prispevali k ureditvi slovenskih in jugoslovanskih meja. Nekoliko kasneje so prišli tisti, ki so se pravočasno odzvali v poklicu in vojski in prišli v določene enote.

Imeli pa smo tudi precej takih, ki se na mobilizacijo niso oglašili, da so jih morali orožniki loviti in goniti k vojakom. Zdi se mi, da je take ljudi treba izključiti iz naše organizacije, če so že člani, oziroma jih ne sprejemati. Že takrat so jugoslovanske oblasti te ljudi kaznovali. Tisti, ki so sami prišli v svoje enote, so morali tam služiti

samo en mesec, prisilno prignan pa dva.

Ko so nas Malgajeve borce zaradi revolucionarnosti za nekaj časa zaprli v ljudski šoli v Rušah, smo se vsi malgajeveci v znak protesta takoj vnovič prostovoljno prijavili na Koroško. Dodelili so nas ljubljanskemu pehotnemu polku. Nekaj tednov pred ofenzivo na Koroškem so nas z dolgim transportnim vlakom odpeljali iz Ljubljane proti Koroški. Videli smo, kako so mobiliziranci skoraj na vsaki

postaji bežali iz vlaka, tako da smo na zadnjo postajo v Slovenji Gradec prišli precej razredčeni. Bolelo nas je srce, ko smo videli, kako je med našim ljudstvom še vedno dosti takih, ki se ne zavedajo pomembnosti dogodkov za našo usodo. Zato se mi zdi, da ti »borci«, bolje rečeno dezertirji, ne spadajo med nas. Treba je ugotoviti, kdo se je bojeval in kdo ne, taki podatki se še lahko dobijo pri ljudeh.

Beno Kotnik

Borci, obiskujte predstave kinematografov!

- KINO »RADIO« JESENICE**
 - 16. II. — »Marš na Drino«, jugoslov. barvni
 - 14. in 15. II. 1967 — »Kačja koža«, ameriški film
 - 17. II. — »Jo-jo«, francoski film
 - 18. in 19. II. — »Angelika, angelska markiza«, franc. italij. barvni
 - 20. II. — »Desant na Drvar«, jugoslovanski film
 - 21. do 22. II. — »Casanova 70«, italij. franc. barvni
- KINO »FLAYZ« JESENICE**
 - 16. II. 1967 — »Marš na Drino«, jugoslov. barvni film
 - 16. in 17. II. — »V primeru nesreče«, francoski film
 - 18. in 19. II. — »Casanova 70«, italij. francoski barvni film
 - 20. in 21. II. — »Angelika, angelska markiza«, franc. italij. barv. cin.
- KINO ŽIROVNICA**
 - 15. II. 1967 — »Winetou in Apanatchi«, jug. nem. barvni cinem.
 - 18. II. — »Kačja koža«, ameriški film
 - 19. II. — »V primeru nesreče«, francoski film
- KINO DOVJE — MOJSTRANA**
 - 16. II. 1967 — »Winetou in Apanatchi«, jug. nem. barvni cinem.
 - 18. II. — »V primeru nesreče«, franc. film
 - 19. II. — »Kačja koža«, ameriški film
- KINO KOROŠKA BELA**
 - 18. II. 1967 — »Jo-jo«, francoski film
 - 19. II. — »Winetou in Apanatchi«, jug. nem. barvni cinem.
 - 20. II. — »Casanova 70«, italij. franc. barvni
- KINO KRANJSKA GORA**
 - 16. II. 1967 — »Kačja koža«, ameriški film
 - 17. in 18. II. — »Winetou in Apanatchi«, jug. nem. barvni cinem.
 - 19. II. — »Jo-jo«, francoski film
- KINO CENTER, KRANJ**
 - 14. II. 1967 ob 16. 18. 20 — »V pravi čas«, angl. film
- KINO STORŽEV, KRANJ**
 - 14. II. 1967 ob 18. in 20. — »Nekega lepega jutra«, franc. film
- KINO TRIGLAV, LJUBLJANA**
 - 15. II. 1967 — »Neustrašni I. del madžarskega filma »Ljudje in zastave«, samo ob 18. in 18. uri
 - »Zrtvovani«, II. del madžarskega barvnega filma »Ljudje in zastave«, samo ob 20. uri
 - 16. II. — »Zrtvovani«, II. del madž. barvni spektakla »Ljudje in zastave«, ob 18. 18. in 20. uri
 - 17. in 19. II. — »Clovek iz Risa«, franc. barvni cinemasc. pustolov. film z Jean Paul-Belmondom
 - 20. in 21. II. — »En krompir — dva krompirja«, angleški film
- KINO VEČJE**
 - 15. in 16. II. 1967 — »Po isti poti se ne vračaja«, jugoslov. film
 - 17. in 19. II. — »Kralj petroleja«, jugoslov. nemški barvni pustolov. film po romanu Karla Maya
 - 21. II. ob 19. uri — »Drakulova hiša«, amer. film groze, predvaja jugoslov. kinoteka
- KINO ZALOG**
 - 18. in 19. II. 1967 — »Cartouche«, angleška barvna cinemasc. kriminalna komedija
- KINO ZADOBROVA**
 - 15. II. 1967 — »Mrtvin je vstop prepovedan«, jugoslov. drama
 - 16.–19. II. — »Morganovi gusarji«, franc.-italij. barvni cinemasc. spektakel — igra Steve Reeves

Poldrugo leto že gospodarska reforma preveva naše vsakdanje življenje. Marsikdo si je zategnil pas in bolj pazi na zaslužen dinar, gospodarske organizacije iščejo notranje rezerve in opuščajo nerentabilno proizvodnjo, pristojni tehneje planirajo investicije itd. Skratka, dajmo dinarju, da bo na trdnih nogah pokazal pravo lice gospodarstva.

Majhne so te stvari, o katerih želim govoriti. Morda z reformo sploh nimajo zveze. Pa vendar, v daljni posledici reforma lahko potipa tudi v oskrbo s tako nujno potrebnimi

plačno zdravljenje in med drugim tudi oskrbo z ortopedskimi pripomočki, vsaj doslej je bilo tako. Lepo in edino prav. Toda, ali v primeru, ki sem se ga lotil, le nekaj ni v redu?

Obiskal sem Zavod SRS za rehabilitacijo invalidov in povprašal odgovorne tovariše, kako in kaj. Težko je nekomu prizadeti krivico, še težje pa jo je popraviti. In tovariši so mi po vrsti našli, kaj je vse vračunano v tem paru navedenih ortopedskih čevljev. Njihove navedbe zaradi zanimivosti tudi tu ponavljam: vdelani material stane 5003 S-din, osebni dohodek

artikli. Gre namreč za ortopedske čevlje za invalide. Za takšne, ki jih izdeluje Zavod SR Slovenije za rehabilitacijo invalidov v Ljubljani.

Da, majhne so te stvari. Račun, ki ga je poslal plačniku Zavod SRS za rehabilitacijo invalidov, je mar le peščici ljudi in še to samo zato, ker se jim zdi previsok. Plačal ga iz svojega lastnega žepa ne bo nihče.

Račun za ortopedske čevlje za tovariša Dragana Sekuliča iz Ljubljane znaša natanko 55.786 starih dinarjev...

Računa ne bo nihče plačal iz svojega lastnega žepa. In zato se zoper visoko ceno tudi nihče ne pritožuje? Ah, tovariš občan, račun bo vendar plačan iz zveznih namenskih sredstev ali pa iz skladov socialnega zavarovanja! Sem se vendar ne izplača vtiki nosu, saj denar ne bo šel iz žepa nikogar! Res nikogar?

Družba nudi invalidom — vojaškim in delovnim — brez-

(12³/₄ delovne ure) velja 9608 S-din, režija na izdelavne osebne dohodek nanese 22.579 S-din (ali 235 % od osebnih dohodkov) ter še del upravne režije in zaslužek zavoda 9298 S-din ali 25 % od celotne vsote. Ako dobjeni vsoti prištejemo še 20-odstotni prometni davek ali 9298 S-din, dobimo vsoto 55.786 S-din.

Najprej so mi v zavodu povedali, da je v zvezi s čevlji za tovariša Sekuliča nastala pomota v proizvodnji ter da so računali 25 % preveč. Poleg tega letos več ne zaračunavajo 20 % prometnega davka (račun datira še iz lanskega leta, ko je prometni davek na tovrstne izdelke še bilo treba plačevati). Sicer pa imajo v zavodu poseben cenik, po katerem obračunavajo svoje usluge. Za ortopedske čevlje ob številke 25 do 49 se giblje cena od 15.854 S-din do 31.188 S-din. Pokazali so mi ta cenik, v katerem je med drugim zapisano, da je sestavljen v skladu s pogodbo z dne 29. VI. 1966, ki sta jo sklenila

55.786 starih dinarjev za čevlje

Ob tabornem ognju

Komunalni zavod za socialno zavarovanje v Ljubljani, Miklošičeva cesta in Zavod SRS za rehabilitacijo invalidov v Ljubljani. Ponavadi pa se k osnovni ceni čevljev iz cenika prilpe še vrsta drobnih stvari, ki ceno poviša za več tisočakov.

Pobaral sem odgovorne tovariše v zavodu, kaj pravijo k tej ceni. »Izdelava ortopedskih čevljev zahteva individualno proizvodnjo in ne serijsko, ki je mnogo cenejša. Za nižjo ceno takih čevljev ne moremo delati,« so mi odgovorili.

Da material velja pet tisočakov, delo pa desetega pol, je vsakomur kolikor toliko razumljivo. Toda tu je še 22 in pol tisočaka neke izdelavne režije in še 9 tisočakov neke upravne režije. Kaj vsebuje teh 22.579 tisočakov izdelavne režije, sem vprašal. »Zdravniški pregled, celotno administracijo v zvezi s sprejemom pacienta in oddajo artikla (!), delo merilca, mavčarja, amortizacija, elektrika, anuitete itd. itd.

V imenu vseh bralcev vprašujem: so bili vsi stroški, ki jih je zavod navedel, res potrebni? Mar ne gre o tem primeru tudi za kanček izkoriščanja monopolnega položaja? V Sloveniji namreč v okviru družbenega sektorja le v Ljubljani in Celju delajo ortopedske čevlje. Zasebniki v Ljubljani — tako neuradno pravijo — izdelata na moč podobne čevlje za 15 do 20 tisočakov...

Pa še to: če bi nam uspelo ugotoviti, da bi se čevlji za tovariša Sekuliča dali izdelati z manj stroški, kot so jih izdelali v Zavodu za rehabilitacijo in da je k ceni bilo postavljenih »le preveč lončkov«, bi se vprašali: na čigav račun je izdelovalec pospravil lepe denarce? Na račun nas vseh, celotnega družbenega gospodarstva.

—žc—

Nekaj smo že storili

(Nadalj. s 1. strani)

uresničiti zamisli. Sklad bo v zamenjo dal vsem članom vse knjige, ki bodo izšle v Knjižnici.

Kakšno vlogo naj bi imela založništvo in revialni tisk pri seznanjanju mladine z NOB?

Iz ugotovitev številnih analiz lahko posnamemo, da mladina najraje prebira knjige, ki govorijo o NOB stvarno, brez nepotrebnega povičevanja. Vemo, da so bili v vsaki vojski, v vsaki revoluciji heroji, povprečni borci, omahljivci, panikarji, dezerterji in celo izdajalci. Veličina revolucije je prav v tem, da je vzlic takim in drugačnim težavam in sovražnikom od zunaj in znotraj, zmagala. Zato ni potrebno nobeno povičevanje, temveč le resnično prikazovanje. Založništvo in revialni tisk naj bi se ustrezno dojemljivosti bralcev in naročnikov ravnala po teh ugotovitvah. S pravišnim seznanjanjem mladine z revolucijo bi prispevala svoj delež pri oblikovanju značaja mladega človeka.

Kako naj bi se razvijala dejavnost Kurirkovega festivala?

Zamisel Kurirkovega festivala je od začetka jasna, namen pa je določen v statutu, zlasti v resoluciji, ki jo je sprejel I. plenarni literatov, urednikov, založnikov in pedagogov. Konkretizacija te zamisli zahteva, da se širši krog seznanja z njo in si prizadeva, da bi jo uresničili. V zadnjih letih smo z to zamisljo seznanili zelo širok krog ljudi, nismo pa uspeli zbrati okrog festivala ljudi, ki bi stalno, prizadeto in kvalitetno uresničevali festivalsko resolucijo.

Kaj boste storili na področju ohranjanja glasbenih zapisov revolucije?

Glasbeni odbor je že sklenil pripraviti izdajo glasbene literature, nastale med NOB. Poleg tega namerava odbor pripraviti bibliografijo vsega, kar je bilo objavljeno na temo revolucije v povojnem času. Bibliografija naj bi služila zborovodjem, da bi lahko našli skladbe, ki bi prišle v poštev za njihove zборе. Odbor razmišlja o tem, da bi razširjal glasbene stvaritve, posnete v najboljših izvedbah. Muzeji in podobne institucije naj bi priredile tako imenovane glasbene sobe. V njih bi lahko zavrteli eno ali več skladb po želji obiskovalcev. Prvi interesent za tako glasbeno sobo je idrijski muzej.

Kdaj bosta zagledala luč sveta album grafik in risb iz taborišča ter zemljevid spomenikov NOB?

Album grafike in risb iz zaporov in taborišč je pripravljen toliko, da ga bodo pričeli tiskati marca, izšel pa naj bi maja letos. Zemljevid spomenikov pa bo najbrž le priloga tretjega dela Umetnosti in revolucije, to je izbora likovnih spomenikov NOB. Tem delom daje naša komisija izredno velik poudarek, saj bo to po tolikih letih prikaz edinstvene umetniške ustvarjalnosti med revolucijo.

Bodoče sodelovanje s filmskimi podjetji?

Filmska podjetja so samostojna in konkurirajo za sredstva pri skladu na osnovi scenarijev. Na skladu je tudi nekaj scenarijev za umetniške filme na temo NOB. Filmski odbor se ukvarja z zamisljo, da bi spodbudil realizacijo nekaj doku-

mentarnih filmov, da bi z njimi ohranili nekatere znamenitosti, hkrati pa popularizirali našo NOB. Ali ne bi bilo izredno pomembno izdelati dokumentarni film, dokler je še čas, o Bazi 20 na Kočevskem Rogu, ki je izredno pomembna za našo zgodovino?

Program 25-letnice ustanovitve brigad?

V preteklem letu so občinske skupščine podelile večini enot domicile v občinah, kjer so se te enote organizirale ali so se na njihovem območju bojevale. Zato se bodo ob 25-letnici ustanovitve slovenskih brigad le-te lahko vključile s svojimi programi v občinska praznovanja.

Kako boste povezali Kurirkovo pošto 1967 s 25-letnico ustanovitve slovenskih brigad?

Odbor Kurirkove pošte namerava letos v počastitev 25-letnice slovenskih brigad bolj ko doslej povezati Kurirkovo pošto s kraji, kjer so bile naše borbeno enote ustanovljene ali pa so se proslavile v bojih. To zahteva, da s Kurirkovo pošto mnogo bolj sodelujejo občinske in krajevne organizacije ZZZB ter da se povežejo z odbori enot, ki imajo v občini domicile.

Je vključevanje mladine v akcije za razvijanje tradicij NOB še vedno odprto vprašanje?

Vključevanje mladine v akcije in trajno delo za razvijanje revolucionarnih tradicij ne zadeva samo mladine; to je ne-

kakšna dota, ki jo je mladini dolžna starejša generacija. Pri tem pa moramo takoj pibiti, da ji naša generacija lahko posreduje gradivo, mladina pa se bo morala tudi sama prebiti do lastnih spoznanj in se znajti v nadaljnji stopnji naše revolucionarne graditve. Pri tem se bo morala nasloniti na naše revolucionarne izkušnje in spoznanja. Za prenašanje in osvajanje tradicij ni recepta in kalupa. Starejša generacija je mladini dolžna biti dober vodnik.

Ce govorimo o prenašanju tradicij na mladino, lahko rečemo, da smo nekaj že storili. Ta »nekaj« pa nas še ne more zadovoljiti. Gre za to, da mladino še bolj seznanimo z NOB, z njenimi revolucionarnimi in etično-moralnimi načeli. Nekatere akcije kakor npr. tekmovanje v poznavanju zgodovine NOB v Mariboru, tekmovanje za Šerčarjevo značko v občini Vič-Rudnik in podobne so izredno razgibale mladino in jih je le-ta zelo hvaležno sprejela. Menim, da bi morali občinski odbori ZZZB, zlasti njihove komisije za tradicije, prirediti še več takih akcij in najti najrazličnejše oblike, da bi seznanjali mladino z revolucijo in NOB. Tu pridejo v po-

štev pohodi v partizanske kraje, tekmovanje v znanju, ogledi muzejev, filmov, pogovori o posameznih zgodovinskih dogodkih itd., ali npr. pohod mladine po poteh enote, ki ima domicile v njeni občini. Na takem pohodu bi se mladinci lahko seznanili z zgodovino enote in še s to drobnimi dogodki iz borbenega življenja enote. Takih oblik je še več, če smo iznajdljivi in prizadevni; predvsem bi taka morala biti občinska in šolska mladinska vodstva, ki naj se za pomoč obračajo na ZZZB.

V kakšnem obsegu boste širili sodelovanje z občinskimi odbori ZZZB NOV?

V zvezi s tem vprašanjem moramo samokritično priznati, da sodelovanje naše komisije z

občinskimi komisijami ni bilo najboljšo. Zavedamo se, da tradicije lahko razvijamo in jih uspešno prenašamo predvsem na terenu. Tam opažamo tudi največje potrebe. Zaradi tega ima naša komisija za eno najvažnejših nalog povezati se tesneje z občinskimi organizacijami ZZZB in preko njih z drugimi dejavniki, odgovornimi za razvijanje tradicij NOB po občinah. To potrebo čutijo tudi na terenu, saj so tako povezovanje in posvetovanja o delu že predlagali v Celju, v gorenjskih občinah, Beli krajini in drugod. Zato menimo, da bomo morali v kratkem organizirati tako imenovane sektorske sestanke, na katerih bi se pogovorili o dosedanjem in prihodnjem delu.

Priprave na proslavljanje

(Nadalj. s 1. strani)

Kaj obsega program proslavljanja obletnice ustanovnega kongresa? 17. aprila bo — trenutno še ne vedo natančno, kje — slovesna seja CK ZKS z referatom Mihe Marinka. Predsedoval ji bo prvi sekretar CK KP Slovenije Franc Leskošek-Luka. Povabili bodo predsednika ZK Jugoslavije Josipa Broza Tita, nekdanje člane CK, delegacije komunističnih partij Avstrije in Italije ter pokrajinskih partij obeh sosed.

Posebna komisija pri odboru, ki jo vodi akademik profesor Boris Zihnerl, bo pripravila znanstveno posvetovanje o pomenu ustanovnega kongresa. Največ pozornosti pa odbor posveča manifestu ustanovnega kongresa. Mimogrede naj omenimo, da se s takim dokumentom lahko ponasa le malokatera partija. Posebna komisija, ki jo vodi Lev Modic, bo pripravila izdajo manifesta. Ista komisija bo pripravila tudi knjižico slovenske revolucionarne pesmi. Konec oktobra bodo tudi pripravili posvetovanje o zgodovinskem pomenu ustanovnega kongresa.

Proslavljanju se bo priključil tudi Muzej narodne osvoboditve v Ljubljani, ki bo v okviru svoje redne dejavnosti pripravil razstavo originalnih dokumentov, ki so v zvezi s kongresom. Odbor načrtuje še natečaj za naloge iz zgodovine KP, ki naj zajame vse občinske komiteje ZK.

Letos bomo proslavljali tudi obletnico oktobrskoe revolucije. Dne 7. novembra letos (ali 25. oktobra po starem koledarju) bo namreč minilo 50 let od oktobrskoe socialistične revolucije. Na počastitev obletnice tega velikega dogodka se pripravljajo že v vseh socialističnih državah.

Tudi pri nas bomo zelo slovesno proslavili petdesetletnico revolucije, v kateri je — po raziskavah sovjetskih in jugoslovanskih zgodovinarjev — v letih 1917 do 1921 sodelovalo tudi okrog 30 tisoč — morda tudi več — Jugoslovancev. Tisoč izmed njih jih je bilo organiziranih članov Komunistične partije.

Po vsej državi bodo v počastitev Oktobra akademije, predavanja in druge prireditve. Proslavljanju se bodo v obsežni in skupni akciji pridružili tudi naši instituti za proučevanje delavskega gibanja ter druge znanstvene ustanove.

Naše znanstvene institucije so že sprejele — in tudi pričele uresničevati — program, s katerim bodo prispevale k proslavi tega jubileja. V Beogradu bo septembra ali oktobra letos veli-

ko znanstveno zasedanje »Oktobrskoe revolucija in narodi Jugoslavije«, kjer bo okrog sto znanstvenih delavcev iz vse Jugoslavije prebralo svoje referate, posvečene zgodovinski problematiki oktobrskoe revolucije in teoretičnim vprašanjem v zvezi z revolucijo. Posebno pozornost bodo posvetili razvoju socializma v zadnjih 50 letih.

V skupini jugoslovansko-sovjetski redakciji bodo razne znanstvene institucije pripravile in objavljale gradivo pod naslovom »Dokumenti o Jugoslovanih v oktobrski revoluciji in o odmevih Oktobra v Jugoslaviji«. Temu gradivu se pridružujejo še priprave »Zbornika dokumentov o obletnicah Oktobra v Jugoslaviji od 1918 do 1945«, ki bo predvsem vseboval razglase, letake in druge pomembnejše dokumente, ki so jih KPJ, SKOJ, sindikati in druge politične organizacije izdajale ob obletnicah oktobrskoe revolucije pred NOB in med njo.

Jugoslovani, ki so se udeležili oktobrskoe revolucije, bodo svoje spomine objavili v posebnem zborniku. Pridali mu bodo tudi del gradiva, ki ga hranijo razne institucije v Sovjetski zvezi. Vsa tiskana dela, izdana v Jugoslaviji in posvečena Oktobru, bodo objavljena v posebni izdaji »Jugoslovanske bibliografije o Oktobru«. Ena izmed najpomembnejših oblik proslavljanja Oktobra bo vsekakor sodelovanje zgodovinarjev na mednarodnem znanstvenem kongresu v Moskvi — obravnavali bodo temo »Mednarodni pomen oktobrskoe revolucije« — ki bo aprila letos

Smo neločljiv del družbe

Podobno kot vsa leta doslej je bila tudi letošnja redna skupščina ZVVI okoliša Maribor-Tabor nadvrse zadovoljiva. Invalidi so se zbrali v nedeljo, 29. januarja. Najprej so poslušali poročilo, potem pa so mnogi z resno zavzetostjo posegli v razpravo ter s tem prispevali k uspehu skupščine.

Pokazalo se je, da imajo vsi navzoči v glavnem isto mnenje o različnih, tudi precej kočljivih zadevah. To dokazuje veliko strnjnost naših ljudi prav v teh odločilnih časih, ko se biše gospodarski in družbeni boj, v marsičem podoben boju pred 25 leti.

Iz zapisnika naj povzamem nekaj ugotovitev skupščine: Kljub nekaterim kritičnim pripombam k delu dosedanjega odbora združenja so navzoči ugotovili, da je bilo delo članov nesebično, poštvalno in uspešno.

Zelo živahno je postalo, ko so razpravljajoči začeli govoriti o nekaterih vprašanjih iz našega vsakdanjega življenja. Najprej so se lotili zdravstvenega varstva vojnih invalidov. Obsodili so ukrepe, ki naj bi odvzeli invalidom že pridobljene pravice, ukrepe glede lastne udeležbe pri stroških za zdravljenje, ortopedskih pripomočkov itd. S spremembami pri otroških dodatkih so se invalidi strinjali, zahtevali pa so, naj gre prihranjen denar za varstvo otrok, nikakor pa ne za kritje raznih primanjkljajev. Po predlogu naj bi družine, ki imajo na člana dohodek do 500 novih dinarjev, prejemale za otroka po 50 novih dinarjev, z dohodkom do 300 novih dinarjev pa 80 novih dinarjev oziroma pod 200 novih dinarjev 100 novih dinarjev. Tako bi uresničili načelo, da mora močnejši pomagati šibkejšemu.

Govorili so tudi o različnih pojavih, ki v tej ali oni obliki skušajo potvarjati sliko naše revolucije. Invalidi so ogorčeni nad raznimi karikaturnimi in spomeniki, pa tudi nad huliganškimi izbruhi nekaterih ljudi.

Posebno mesto v razpravi je imelo vprašanje upokojevanja sorazmerno mladih borcev in invalidov. To pa zlasti zaradi dveh razlogov. Skupščina je predlagala, naj bi invalidi nižjih skupin (težki invalidi) uživali enake ugodnosti kot nosilci Spomenice 1941, to se pravi, da bi imeli 100-odstotno pokojninsko osnovo. Drugi razlog pa je moralno počutje takih ljudi. Cela vrsta razmeroma mladih ljudi je proti svoji volji potisnjena ob stran. Treba se je zamisliti nad pojavom, ko posamezniki v imenu nekakšnih načel hočejo za vsako ceno žive priče revolucije potisniti v arhive in muzeje. Prisotni so menili, da takih pojavov ni nikjer drugod, ne na Vzhodu ne na Zahodu. Celotno kapitalističnih državah, kjer velja surovno pravilo »plačeval te bom, dokler mi boš potreben« — skrbijo za vojne veterane.

Razpravljali so tudi o bližnjih volitvah. Eden izmed govočnikov je dejal, da nam ne more biti vseeno, kdaj nas bo zastopal v skupščini. Tak človek mora imeti čisto preteklost, ker drugače mu ljudje ne zaupajo. Zato so sklenili, naj invalidi in borci mnogo bolj ko doslej sodelujejo v predvolilni dejavnosti, posebno na zborih volivcev. Razpravljajo naj o kandidatih in naj volijo le take, ki bodo nadaljevali pot, začeto pred mnogimi leti.

O gospodarski reformi: ne bo dosegla svojega namena, če bo njeno težo nosil samo mali človek. Želimo si doslednosti v vseh njenih oblikah, zato jo odločno podpiramo.

Vse sklepe je skupščina soglasno sprejela. Skupščina je nedvomno pokazala, kako se vsi naši člani zavedajo, da ni nobenega vprašanja naših borcev, ki bi bilo ločeno od splošnih vprašanj naše celotne družbe. Vsi družbeni problemi so tudi naši skupni problemi, kajti borci in invalidi so bili, so in ostanejo neločljiv del skupnega organizma, ki se imenuje naša socialistična družba.

KONRAD OROŽIM

Obvestilo

Vse bivše internirance taborišča Flossenbürg vabimo na sestanek 25. t. m. ob 16. uri v Kranju v hotelu Jelen. Namen sestanka: ustanovitev odbora in priprave na izlet v Flossenbürg.

Pripravljalni odbor

Odločno proti kratenju pravic borcev in invalidov

Pred kratkim ustanovljeni pripravljalni odbor ZZZB NOV za mesto Ljubljana je 10. februarja sklical sestanek predstavnikov občinskih odborov Zveze, ki sta se ga udeležila tudi sekretar republiškega odbora Stane Bizjak in tehnični sekretar Franc Vrhovšek.

Na tem sestanku so razpravljali najprej o pripravah na volitve v zvezo, republiko in občinske skupščine. Iz poročil predsednikov iz posameznih občin izhaja, da je pri pripravah na volitve prišlo v ljubljanskih občinah do tesnega sodelovanja med SZDL in ZZZB, le v viški občini se je v začetku nekoliko zataknilo, nekaj težav je bilo tudi v Centru in Šiški, toda nesporazumi so se izravnali in sedaj je zadeva urejena.

O samih pripravah na volitve se je razvila zelo živahna in obširna debata, razpravljavci so izrekli marsikatero pikro opombo v zvezi s stališči, ki jih posamezniki zavzemajo nasproti borcev, in ugotovili, da so ravno borci med najaktivnejšimi sodelavci v pripravah na volitve. To potrjujejo tudi skupščine združenj, na katerih vsestransko razpravljajo o prihodnjih volitvah in se povsod zavzemajo za liste z več kandidati za poslanska mesta.

V razpravo je posegel tudi sekretar RO ZZZB NOV Slovenije Stane Bizjak, ki je naglasil, da borci sodelujemo pri volitvah v okrilju SZDL, toda ni, da bi tam pritrjevali vsemu, marveč moramo zastopati stališča, ki prihajajo do izraza na občinah naših združenj in na zborih volivcev. Zato se moramo zavzemati za to, da pridejo na kandidatne liste le tisti, ki so vredni našega zaupanja in zaupanja vseh volivcev. Povedal je tudi, da je doslej med kandidati 80 % takih, ki so tokrat prvič na kandidatni listi.

V zvezi z uveljavljanjem gospodarske reforme je nakazal tudi težave, ki jih ne smemo prezreti, ker jih bomo morali premostiti prav vse. Zelo smo namreč zainteresirani na tem, da naša reforma uspe.

Tudi o bodoči komunalni ureditvi Ljubljane so se pogovorili na tem sestanku. Zelo stvarna

razprava o tej zadevi je pokazala, da obstajajo različna, a utemeljena stališča za tako ali drugačno ureditev naše prestolnice. Izrekli so se sicer za tako imenovano četrto varianto, po kateri je v Ljubljani predviden skupen organ, kjer bodo združene najvažnejše službe, ostanejo pa še sedanje občine z okrnjenimi pristojnostmi. Na zborih volivcev bodo člani ZZZB podprli mnenje večine.

Pri točki dnevnega reda o zdravstvenem varstvu vojaških invalidov so ostro obsodili kratenje pridobljenih pravic invalidov glede zdravstvenega varstva. Povedali so tudi, da na občinah zborih združenj VVI članstvo odločno zahteva dose-

danje, neokrnjene pravice. Beseda je stekla tudi o načrtu, kako je prišlo do ukinitve teh pravic. Pri tem ni manjkalo očitkov na račun poslancev, ki so glasovali za tak zakon.

Tovariš Stane Bizjak je nato pojasnil, kako hitro sta republiški odbor ZZZB NOV Slovenije in komisija vojaških vojnih invalidov reagirala na določila novega zakona o zdravstvenem varovanju. Poročal je tudi o

učinku zahtev, ki jih je naša organizacija postavila v zvezi s tem.

Prisotni so sklenili sklicati občinske odbore ZZZB NOV, ki naj ob tej zadevi zavzamejo svoje stališče in o tem seznanijo poslance, kajti zakon je sprejela zvezna skupščina in ga le-ta lahko tudi spremeni. Protestirali so tudi proti temu, ker ne dobijo osnutkov zakonov, katerih določila prizadevajo borci in vojaške vojne invalide. Sedaj je zvezni izvršni svet že sprejel nov zakon o vojaških vojnih invalidih, a o osnutku le-tega invalidi niso mogli razpravljati, ker ga niso prejeli.

Na koncu zelo obsežne in plodne razprave so se sklenili poslati republiškem in zveznemu odboru NOV pismo, v katerem bodo obrazložili vsa stališča, ki so prišla do izraza na tem sestanku. V tem pismu bodo zaprosili tudi zvezni odbor ZZZB NOV Jugoslavije, naj jim omogoči sprejem pri predsedniku Titu, da bi mu lahko tolmačili razpoloženje borcev in vojaških vojnih invalidov v vseh primerih, ko gre za kratenje njihovih pravic.

V. M.

Rezervnim oficirjem in podoficirjem z območja mesta Ljubljane

Komisije za rezervne oficirje in podoficirje ljubljanskih občin so za svoje članstvo pripravile tri zanimiva predavanja s hkratnim predvajanjem ustreznih filmov iz druge svetovne vojne:

20. februarja ob 18. uri:
IZKUŠNJE IZ VIETNAMSKE VOJNE (Mile Pavlin)
6. marca ob 18. uri:
ROŠKA OFENZIVA (Franjo Kranjc)
20. marca ob 18. uri:
SEDANJE STANJE, ZNACILNOSTI IN RAZVOJ ATOMSKEGA OROŽJA (Ivan Franko)
Predavanja bodo v domu JLA (v spodnji dvorani). Vabimo rezervne oficirje in podoficirje z mestnega območja, da se predavanju udeležijo v čimvečjem številu.

POOBlašČENI ZASTOPNIK avtotehna LJUBLJANA

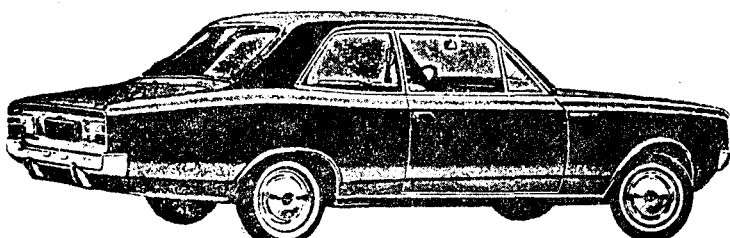

	USS	DM	A \$11	Uvozne datjave N-din
OPEL REKORD, 1,5 liter, 2 vrata, 3 brzine	1.650	6.800	42.900	12.415
OPEL REKORD, 1,5 liter, 4 vrata, 3 brzine	1.725	6.900	44.850	13.038
OPEL CARAVAN, 1,5 liter, 3 vrata, 3 brzine	1.725	6.900	44.850	13.038
CARAVAN, 1,5 liter, 5 vrata, 3 brzine		7.292		15.212
LIEFERWAGEN, dostavno vozilo, 1,5 liter, 3 vrata, 3 brzine	1.644	6.532	42.744	10.575
OPEL REKORD »L«, 1,7 liter S, 2 vrata, 3 brzine		7.300		15.256
OPEL REKORD »L«, 1,7 liter S, 4 vrata, 3 ali 4 brzine	1.905	7.300	49.530	16.933
OPEL REKORD COUPE, 1,7 liter, 2 vrata, 4 brzine	1.906	7.624	49.556	16.934

O b a v a : 12 konsignacijskega skladišča (v standardni izvedbi po želji z motorjem 1700 cm ali menjalnikom 4 brzine proti doplačilu) v 5 dneh po prispetju nakazila na naš konto.

PREDSTAVNISTVA:

LJUBLJANA — Titova 25, tel. 312-022 • ZAGREB — Illica 13, tel. 23-598 • BEOGRAD — Brankova 14, tel. 629-354 • RIJEKA — Rađe Končara 44/VI, tel. 23-919 • SARAJEVO — Senočna 8, tel. 25-111

SODOBNA OBRAMBNA VZGOJA IN LJUDSKA ZAŠČITA

Katere so rečne vojne ladje?

Vojna mornarica ima opravka s sovražnikom ne le na morju in ob morskih obalah, temveč tudi na jezerih in rekah. Zato ima, razen morskih, tudi rečne sile.

Rečne flotilje sestavljajo naslednje vrste vojnihih ladij: monitorji, topničarke, oklopni čolni, patruljni čolni, polagalka min, minolovke in desantne ladje.

Monitorji so ladje, obdane z jeklenim oklopom, in se zato lahko približajo sovražniku na obali ne glede na njegov mitraljezni in

Vojaška veda in tehnika

minometni ogenj ter ga obstreljujejo iz neposredne bližine s svojimi mitraljezi in topovi.

Topničarke so podobne monitorjem, le da je njihova oborožitev nekoliko slabša, pa tudi njihov oklop je tanjši.

Oklopni čolni, ki so tudi oboroženi s topovi, so okretne in hitre ladje, uporabljajo pa jih predvsem za prodore v globino sovražnikove razporeditve. Težki so do 140 ton. V primerjavi s monitorji so uporabnejši tudi zato, ker jih je lažje maskirati in jih nasprotnikovo letalstvo težje odkrije.

Minolovke so namenjene za odstranjevanje in uničevanje min, polagalka min — kot že ime pove — pa za polaganje minskih ovir po rekah in jezerih.

Naprava za zbiranje meteoroloških podatkov

Poveljstvo za raziskovanje in razvoj elektronske opreme ameriške kopenske vojske je dobilo novo avtomatsko napravo za zbiranje meteoroloških podatkov. Vgrajena je na vozilo, da bi jo lahko čim hitreje premeščali s kraja na kraj. Ta naprava lahko zbere vse podatke, ki jih potrebujejo pri izstrelitvi diriliranil projektivom, streljanju s klasičnim topništvom

Obvestilo bivšim internirancem iz Flossenbürga in Burghausna

Komisija za bivše politične zapornike, internirance in pregnance pri RO ZZB NOV Slovenije organizira sodelovanje SAP Ljubljana 5-dnevno potovanje v nekdanje koncentracijsko taborišče Flossenbürg in taborišče za pregnance Burghausen. Potovali bomo skozi Italijo, Avstrijo, ZR Nemčijo in SR Češkoslovaško. Spotoma si bomo ogledali Lienz, Salzburg, Burghausen, Nürnberg, Weiden, Flossenbürg, Plzen, Prago in drugo.

Stroški potovanja z oskrbo znašajo 570 novih dinarjev. Vsak udeleženec bo za lastno uporabo lahko kupil potrebne devize za 260 novih dinarjev.

Na potovanje vabimo vse člane ZZB NOV, kakor tudi njihove sivojce.

Prijave sprejema do 10. marca SAP Ljubljana, Titova 38, telefon 314-922 in njegove poslovalnice, ki dajejo za potovanje tudi vse potrebne informacije.

in dajanju vremenskih napovedi. Podatke o hitrosti in smeri vetra dobe tako, da z radarjem spremljajo sondo. Razen tega pa zbiraio tudi podatke o temperaturi, vlažnosti in atmosferskem pritisku. Operativne enote bodo to opremo, ki bo vsebovala balonske ali rakete radijske sonde in elektronske računalje, dobile v približno štirih letih.

Po uporabi vso napravo lahko prepeljejo kam drugam, za postavitev pa potrebujejo le pol ure.

Preizkusni avtomat

Švedsko podjetje »Erickson« je z obrambnim ministrtvom sklenilo pogodbo o dobavi specialne avtomatske aparature za preverjanje elektronske opreme, ki je vgrajena na znani švedski preizkušalec »Viggen«. S tem aparatom je moč vso opremo preizkusiti že v eni sami minuti. Najprej ugotove blok, ki je pokvarjen, nato pa preizkusijo vsak priključek, dokler ne najdejo okvare in ne ugotove njenega vzroka.

Prenosni radar

Neko francosko podjetje je izdelalo prenosni radar za ugotavljanje gibljivih ciljev na bojišču in za določanje njihove oddaljenosti. Glava tega radarja je debela 30 cm, teška pa 5,5 kg. Radarjeva glava določa smer, v kateri je cilj, po najmočnejšem, razdaljo pa po najmanjšem zvoku. Z radarjem lahko izračunajo tudi hitrost, s katero se cilj premika. Razen tega pa ima radarist še posebno, 4,5 kg težko identifikacijsko napravo, ki ima obliko puške in s katero lahko ugotovi, kdaj ima pred sabo svoje, kdaj pa sovražnikove enote.

Po sledovih volokolamske legende

Iz Moskve pelje cesta proti Volokolamsku in še naprej proti Rigi. To je navadna asfaltirana cesta, ki se prebija skozi moskovskih predmestja, mimo podmoskovskih lesenih hišic in skozi mesteci Krasnogorsk in Istro, dokler ne pripelje v Volokolamsk, ki je od Moskve oddaljen 140 kilometrov.

To bi bila povsem navadna cesta, če ne bi bilo dodatka »volokolamska«, ki jo je kot živo legendo enega izmed dogodkov izpred 25 let pripeljal v zgodovino. Teh 140 kilometrov je pred četrst stoletja odločalo o usodi Moskve.

ZADNJA OBRAMBA

Bilo je 1. decembra 1941. leta. Tisti dan je bil podoben temu, ko smo spet stali na prednjih položajih moskovske obrambe, le da je takrat bilo petindvajset, sedaj pa ste le dve stopinji pod ničlo.

Pred nami je cestno križišče, oddaljeno 41 kilometrov od Moskve. Slab kilometer za nami pa je vas Sadki s svojim zvonikom, v katerem so enote brez pravice do umika imele svojo opazovalnico. Kilometer ali dva spredaj je vas Lenino, takrat »zemlja od nikogar«, za njo pa so bili že Nemci in njihovi tanki, topovi in pehota.

Bolj proti severu je bilo še huje in nevarneje. Nemci so osvojili že Krasnajo Poljano, petindvajset kilometrov pred Moskvo. Se bolj proti severu, ob leningrajski cesti, so Nemci na kraju, ki je sedaj že v mestu in kjer pelje pot na letališče Šeremetjevo, prešli prekop Moskva-Volga. V južnem delu te fronte, dolge sedemdeset kilometrov, pa so Nemci že obkolili zgodovinsko kovačnico ruskega orožja mesto Tulo.

Moskvo so branili mnogi junaki, toda nobena obrambna

cesta. Štiristo izmed tisoč petsto nemških tankov, kolikor so jih Nemci uporabili v bitki za Moskvo, je v prvem valu napadalo na teh nekaj kilometrih. Pred njimi pa je bila ena sama sovjetska divizija, ki so jo dotlej imenovali pehotno, odtlej pa Panfilovsko in ki je postala slavna po neizmernem junaštvu njenih vojakov.

Panfilovska divizija je sto kilometrov te ceste branila skoraj dva meseca in s tem pokopala vse sanje o bliskovitem osvajanju Moskve, ki jih je vsebovalo že samo ime operacije — »Tajfun«.

Z nami je tudi polkovnik Peter Vasilč Longvinenko, takratni komisar Tolbarskega polka Panfilovske divizije, ki nam pripoveduje:

»Ujeti nemški oficirji so nam priznali, da so imeli v načrtu zajtrk v Volokolamsku, kosilo pa v Moskvi. Na zajtrk v Volokolamsku so tako morali čakati dvajset dni, obedovati v Moskvi pa niso mogli niti po dveh mesecih.«

TRI JUNAŠKA DEJANJA V ENEM SAMEM DNEVU

Za panfilovce, ki so zadrževali kar štiri nemške divizije, je bil posebno pomemben šestnajsti november. Od 28. oktobra, ko je padel Volokolamsk, pa vse do tega dne so stali na mrtvi straži na vzpetinah pred mestom, ne da bi se umaknili le za ped nazaj. Tega dne pa so Nemci znova poskušali prebiti jekleno obrambo, ki so jo bili sovjetski vojaki zgradili pred njimi s svojimi topovi in ročnimi bombami.

Tega dne so panfilovci storili tri junaška dejanja. Za prvo ve že ves svet in je osnova legende o tej slavni diviziji. Skupina osemindvajsetih junakov pod vodstvom četnega komisarja Vasilija Kločkova je pri železniški postaji Dubosekovu kljub petdesetim nemškim tankom ostala v strelških jarkih do zadnjega in v prvem naletu uničila osemnajst, nato pa še sedem tankov. Sedaj na tej planoti nad Volokolamskom moskovski šolarji sade pred spomenikom v drevoredu junakov drevje, nekoliko dlje pa stoji spomenik, na katerem je vklesanih osemindvajset imen padlih junakov.

Tri imena pa so odveč. Trije člani te izredno pogumne skupine so bili sicer hudo ranjeni, vendar so ostali živi. Videli smo jih na moskovski televiziji, kako v strelških jarkih, iz katerih so metali ročne bombe na nemške tanke, pripovedujejo o sebi in svojih padlih tovariših. Iz teh jarkov izvira tudi bojni krik, ki ga pripisujejo komisarju Kločkovu: »Rusija je sicer velika, toda mi se nimamo kam umakniti, zakaj za nami je Moskva!«

Drugi dve junaški dejanji nista prav nič manj pomembni, toda takrat je to bila, po besedah nekdanjega polkovnega komisarja Longvinenka, »običajna dolžnost panfilovcev: ne se umakniti, raje umreti.«

Vas Jedrovo je 16. novembra branila skupina sedemnajstih

panfilovcev dva dni in pri tem uničila šestindvajset tankov. Toda pred jeklenimi pošastmi je obležalo štirinajst junakov, trije pa so bili hudo ranjeni. Vse tri so odlikovali z redom Lenina.

Nekoliko dlje, pred vasjo Strahovim, je v strelških jarkih bilo enajst borcev te divizije, pred njimi pa dvajset nemških tankov. Nemška kolona ni mogla nikamor vse dotlej, dokler je kdo izmed borcev še lahko streljal ali metal bombe.

Vseh enajst, čeprav že mrtve, so odlikovali z redom Lenina.

Stojimo nad strelskimi jarki, v katerih je ostala na večni straži skoraj vsa divizija s svojim komandantom Panfilovim vred, po katerem je kasneje divizija dobila svoje ime. Ko se je 6. decembra začela sovjetska protiofenziva, je v strelških jarkih ostalo le še malo živih borcev.

»Na zbornem mestu rezervnih enot so nas novi borci spraševali: Kako ste le vzdr-

žali?« pripoveduje polkovnik Longvinenko. »Odgovarjali smo: Ne vemo. Podnevi smo se borili, dokler je bilo še kaj moči v nas, po skupinah, ponoči pa smo se zbirali po gozdovih, se urejali, jedli in zaspali uro ali dve, nato pa krenili v protinapad. Kar smo podnevi izgubili, smo si ponoči spet priborili nazaj. Tako je šlo vse do vasi Sadkov, do decembrskih dni in do naše protiofenzive.«

Miodrag Marović

Fotografija z vprašajem

Fotografijo, objavljeno v 3. številki »TV 15« z dne 24. januarja 1967, nam je pojasnila tovarišica Terezija Hacc, Podcerkev 42 — Stari trg pri Ložu. Pravi, da so fotografiranci člani partizanske tehnike za Kmečkim vrhom v Loški dolini na Notranjskem. Od leve proti desni so: Franc Mlakar-Jurij (vodja tehnike), Terezija Hacc, Tone Zigmunt in kurir Andrej Lahne iz Knežje njive. Fotografiral je okrožni aktivist Kristof na Črnem vrhu nad Poljanami v Loški dolini februarja 1943. Tik pred tem je kurir prinesel partizansko literaturo. — Prosimo tudi za podatke o današnji sliki

Splošno gradbeno podjetje

»Sava« na Jesenicah

IZVAJA:

visoke, nizke, industrijske, športne in turistične gradnje. Prav tako podjetje gradi stanovanja za trg na področju Jesenic, Kranjske gore in Lesc. Ta stanovanja prodaja interesantom, ki imajo lastna sredstva za odkup oz. si jih pridobijo v kreditnih bankah.

Interesenti za vse vrste gradenj se lahko informirajo pri podjetju, ki jim kvalitetno in po zmernih cenah zagotavlja uresničitev gradnje od idejnega projekta pa do zaključka gradnje.

ELEKTRONIKA IN BOMBE

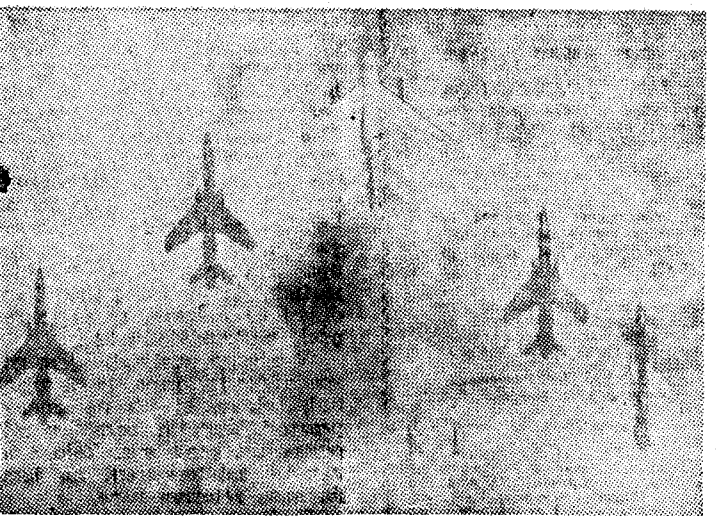
Slika, ki jo objavljamo, je po svoje zelo zanimiva, posneti pa je pred kratkim nad Severnim Vietnamom. Znani ameriški časopis »Ordnance«, ki se ukvarja z oborožitveno problematiko, je to fotografijo dal na naslovno stran ene izmed svojih zadnjih števil. Tega pa ni storil brez razloga. Fotografija je namreč odraz ustreznih dosežkov sodobne vojne tehnike na področju letalstva.

Gre predvsem za natančno bombardiranje kopenskih ciljev skozi oblake, še bolj pa za radio-elektronsko vojno. Bombe mečejo nadzvočni lovci-bombniki tipa »F-105«, vodi pa jih oglednik »RB-66«, ki ima v našem primeru še posebne naloge.

Na sliki vidimo štiri lovce-bombnike »F-105«, ki jih poznamo tudi pod imenom »thunderchief«. Dobro vidimo tudi bombe, kako padajo proti ciljem, skritim pod nizkimi oblaki. Vsako izmed teh letal

lahko ponese dve 1361-kilogramski bombi ali šestnajst 340-kilogramskih bomb. V letala je vgrajena najsoodobnejša elektronska oprema, med drugim tudi merilni radar

»AN/ASG-19«, doplerski navigacijski radar »AN/APN-131« in radar »R-14 A«. S temi napravami je moč izvajati bojne naloge v vsakem vremenu in najti cilje celo takrat, ko jih

prekrivajo oblaki.

Čeprav so ta letala zelo dobro opremljena in dosežejo nadzvočne hitrosti, so kljub temu občutljiva za protiletalski ogenj s tal. Branilčevi radarji jih odkrivajo tudi tedaj, ko letajo iznad oblakov. Če se ciljem približujejo nizko, jih bo obstreljevalo zelo učinkovito sodobno protiletalsko topništvo, če pa bodo ostala višje, jih bodo našli dirigirani raketni izstrelki tipa »zemlja-zrak«.

Ameriški letalci in njihovi komandanti so zelo zaskrbljeni zaradi hudih izgub svojega letalstva nad Severnim Vietnamom. Zato so Američani sklenili, da se bodo lotili radio-elektronske vojne. Pri tem je poglavitna naloga, da poiščejo, zasledijo in če je le mogoče, tudi uničijo severno-vietnamske radarje za opazovanje, merjenje in navajanje.

Letalo na čelu skupine je lahki bombnik »B-66« oziroma njegova ogledniška inačica »RB-66«, ki ima nalogo, da s

pomočjo svoje elektronske opreme ugotovi, če letalsko formacijo, ki jo to letalo varuje, opazujejo nasprotnikovi radarji, odkod in na kateri valovni dolžini, da bi potem s spuščanjem elektromagnetskih valov oviralo ali preprečilo delovanje nasprotnikovih radarjev. To je zlasti pomembno tedaj, ko formacija prileti v doseg raketnih izstrelkov tipa »zemlja-zrak«. Če jih takrat motijo, se utegne zgoditi, da rakete zgreše svoj cilj.

Letala »RB-66« s svojimi posebnimi radarskimi motilnimi napravami so spocetka resno nagajala nezadostno izkušenim vietnamskim radaristom, toda ekipe, ki streljajo in usmerjajo rakete proti ameriškim letalom, si pridobivajo čedalje večje izkušnje in čedalje zanesljiveje delujejo tudi v sedanji zelo zamotani elektronski vojni. To dokazujejo poročila z vietnamskega bojišča. Prej je bilo še precej primerov, da rakete niso zadele cilja, sedaj pa je tega čedalje manj. Vietnamska protiletalska obramba nedvomno postaja čedalje učinkovitejša.

Stevan Korda

SODOBNA OBRAMBNA VZGOJA IN LJUDSKA ZAŠČITA

Vozila, ki hodijo

Kolesa in gosenice
niso za povsod

Da bi se človek hitreje gibal iz kraja v kraj, si je zgradil gošto cestno in železniško omrežje. Vendar je na zemlji še mnogo območij, kjer klasičnih transportnih sredstev ni moč uporabljati, kot na primer v džunglah, na planinskem in močvirnem zemljišču itd. So sicer izpopolnjena vozila na kolesih ali gosenicah, ki so uporabna tudi v težavnejših okoliščinah, toda to so v bistvu še vedno cestna vozila, ki se laže in hitreje gibljejo po cestah kot zunaj njih.

Mnogi strokovnjaki v svetu se ukvarjajo s teorijo gibanja in analizirajo gibljivost zunaj poti, hkrati pa proučujejo sisteme terenskih vozil. Dosegli so že pomembne uspehe, čeprav so se omejili predvsem na razne izboljšave koles in gosenic. Toda vsaka izmed teh izboljšav velja le za ustrezno vrsto zemljišča in so se zato mnogi strokovnjaki posvetili proučevanju vozila, ki naj bi se zunaj poti gibalo po popolnoma novih načelih.

Gre predvsem za dve novi načeli gibanja zunaj poti — z vozilom, ki se giblje s pomočjo

zračne blazine, in z vozilom, ki »hodi«.

Kaže, da vozil z zračno blazino, sodeč po sedanjih izkušnjah, ne bo mogoče uporabljati na suhem. To vozilo bo brzkone zelo primerno za vožnjo po rekah, jezerih in morjih, ne ustreza pa potrebam kopenskega prometa.

»Mehanične živali«

Misel, da bi napravili »mehanično žival«, ni povsem nova. Med prve, ki so proučevali gibanje kopenskih živali in v matematično-fizikalnem oziru pojasnili njihov mehanizem, je bil

tudi Rosevsky. Seveda pa bi »mehanične živali«, katerih »hojo« bi usmerjal človek, bile večje od pravih živali. Bile pa bi tudi hitreje in močnejše, nikoli pa ne bi bile lačne, žejne ali bolne, kar je tudi slabost vseh živali.

So pa strokovnjaki, ki so prepričani, da strojev, ki bi »hodili«, ni mogoče napraviti. Eden izmed njih, M. G. Becker, je že 1960. leta trdil: »V sedanjih razmerah ne vidim za gibanje po kopnem prav nič boljšega od koles v vseh možnih inštalacijah — od gum do goseničnega mehanizma. Hodna vozila pa je treba imeti za stvar domišljije.«

Zamislil o takem vozilu pa kljub temu še niso vrgli v koš, čeprav so pri reševanju tega vprašanja zagrešili dve napaki: niso dovolj upoštevali pravo obliko zemljišča in zanemarili so anatomske plat, ker se posamezni hodni elementi še vedno premikajo s kolesi ali gosenicami.

Novi stroj, ki pa ga še ni, ima že ime. Američani so ga krstili za CAM (Cybernetic Anthropomorphic Machine — kibernetični antropomorfn stroj).

Je pa še vprašanje, kdaj bomo lahko videli CAM na delu. Tovarne niso preveč zagrete, da bi vložile ogromna sredstva v napravo, ki za široko potrošnjo nima velikega pomena, vojska pa tudi še okleva. Kljub temu pa se bo iz vsega tega prej ali slej le nekaj izcimilo, saj poročajo, da so se nekateri ameriški laboratoriji in univerze že resno začeli ukvarjati tudi s tem vprašanjem.

ODBOR ZA POMOČ
VIETNAMSKEMU LJUDSTVU

Po ustanovitvi republiškega koordinacijskega odbora za pomoč vietnamskemu ljudstvu se že formirajo občinski koordinacijski odbori, ki prevzemajo naloge v zvezi z organizirano pomočjo prizadetemu vietnamskemu ljudstvu.

Tako so tudi v Novi Gorici 6. februarja letos ustanovili občinski koordinacijski odbor za pomoč vietnamskemu ljudstvu. Predsednik odbora je tovariš Milo Vižintin, znani družbeno-politični delavec, tajnik odbora pa tovariš Lojze Okoren, tajnik občinskega združenja ZB NOV Nova Gorica.

Na Goriškem vlada dokaj razširjeno pozitivno razpoloženje za organizirano pomoč vietnamskemu ljudstvu, ki se upravičeno bori za svojo svobodo proti ameriškemu imperialističnemu pritisku. Akcija zbiranja denarne pomoči je že bila izvedena po šolah in v raznih delovnih organizacijah.

Novoustanovljeni občinski koordinacijski odbor bo vso to pripravljenost občanov in delovnih ter drugih organizacij v občini združil. Sestavljen je iz članov naslednjih organizacij v občini: občinskega odbora SZDL,

občinskega sindikalnega sveta, občinskega komiteja ZKS, občinskega komiteja ZMS, občinskega odbora RK, Zveze DPM, občinskega sveta ZKPO, Prosvetno pedagoškega zavoda, Društva upokojencev, Centra za socialno delo ter občinskega združenja ZB NOV. Njegovo delo bo osredotočeno predvsem na široko zasnovano krvodajalsko akcijo občanov ter na zbiranje denarnih prispevkov za nakup sanitetnih potrebščin za vietnamske borce in prizadete prebivalce.

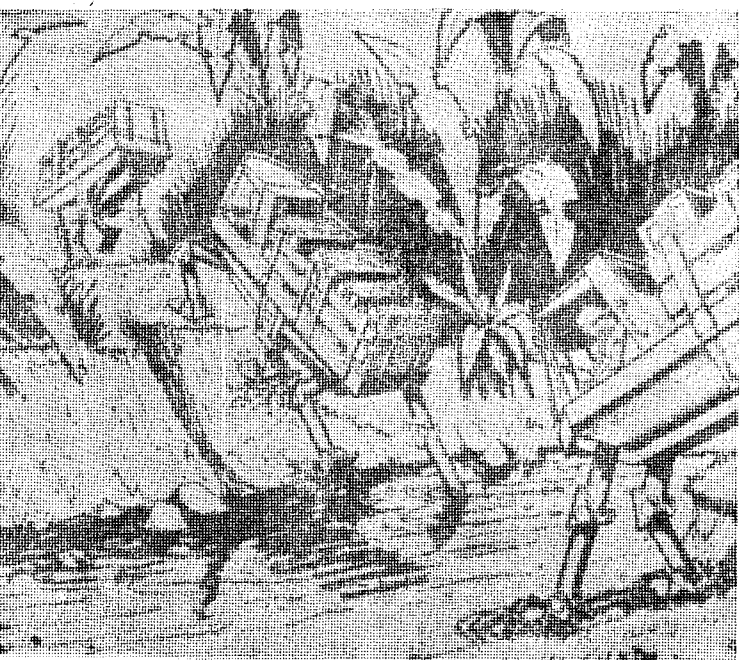
Krvodajalsko akcijo bodo organizirali preko občinskega odbora Rdečega križa in pod strokovnim vodstvom republiškega zavoda za transfuzijo. Pričakujejo, da bo odziv izredno velik in da bo po obsegu presegel vse dosedanje krvodajalske akcije v občini.

Denarno-nabiralno akcijo nameravajo organizirati na najširši osnovi in sicer tako, da bi preko sindikalnih organizacij zajela vse zaposlene občane, druge pa preko organizacij Zveze borcev, SZDL in mladinskih aktivov. Program zbiranja vse te pomoči bo v delovnih organizacijah v prvi vrsti slonel na aktivnosti sindikalnih podružnic, na terenu pa na vodstvih borcevskih organizacij.

Ne gre prezreti tudi zanimive organizacijske podrobnosti. K sodelovanju odbora so priteg-

nili tudi mnogo ljudi, ki so sodelovali pri akciji za zbiranje pomoči prizadetemu Skopju. Na ta način bodo takratne izkušnje sedaj dobro služile. Tudi to je zagotovilo, da bo akcija zbiranja pomoči za prizadete Vietnamsce uspela.

Ciril Zupanc

Takšno naj bi bilo štirinožno transportno vozilo, ki se bo lahko gibalo tudi po zelo težavnem zemljišču

Izstrelitev rakete
»minuteman II«

Iz ameriške letalske baze Vandenberg so iz podzemnega silosa izstrelili prvo strateško raketo »minuteman II«, ki je ob tej priložnosti letela 8000 kilometrov daleč. Najvišja točka, ki jo je dosegla, leži 122 kilometrov nad zemeljsko površino.

Letela je z različno hitrostjo, najbolj hitro pa takrat, ko se je že spuščala in je bila 91 kilometrov visoko. Takrat je dosegla 21.135 kilometrov na uro. Ko je ob vrnitvi letela skozi atmosfero, se je zaradi hudega trenja segrela na 6650 stopinj, kar pomeni, da je njena temperatura bila večja od one na površini Sonca.

Partizanska
ljudska pesem

V zadnji številki »TV 15« smo na tem mestu objavili tudi pesem »V boj, Tolminci!«. Na to se je oglasil Milan Vrtačnik kot pravi avtor omenjene pesni.

Milan Vrtačnik, stoočstveni invalid, nosilec spomenice 1941, po poklicu pa učitelj, je o nastanku pesni »V boj, Tolminci!«, povedal naslednje:

Zamisel za to pesem je nastala takoj po razpadu fašistične Italije, ko se je vračal iz taborišča Gonars. Bil je priča spontane vstaje priporočnega ljudstva, mobilizacije in neštetihtingovov po vseh in mestih. Vse je bilo nekam podobno puntarskemu boju Tol-

mincev v prejšnjih stoletjih. Razen te pesmi je za splošne potrebe napisal še več pesmi, tri pa so že bile objavljene v zbirki Pesmi naših borcev. — Tovarišu Vrtačniku se za pojasniti in prispevek pristrčno zahvaljujemo.

Ne kliči ga!

Ne kliči ga, sinko,
saj ga ne bo.
Pomladno so noč ga odvedli v temo.
Zdaj bova sama,
za zmeraj sama.

Ko bo pomlad,
nova pomlad,
bova očetov šla grob poiskat.

ANA GALE:

Poletna noč 1942

Mesec skozi zrele trave tipa,
težko in medeno sope lipa
v noč.

Mesto drobne, sladke prepelice
poje strojnica izza bodeče žice
v žitu.

Sova v vejah se nič več ne laže,
smrt je že v korakih straže
slišati.

In kako je človek stokrat truden
in kako naš svet je stokrat čuden,
ko na vse molči.

Tiho je, ko tuji tla teptajo,
tiho, ko se deklicam smehljajo
črne oči.

Če v solzah se zbira, se razlije,
če se v kletvi, vse razbije
in zdivja.

Enkrat bodo sami maki cveli,
kamni bodo po slovensko peli
kakor jaz.

Ris

Ti,
ki si stal pred puškino cevjo
razorožen, razkrit,
zavoljo doma svojega in rodu
privezan na sramotni zid.

Razorožen! Razkrit!

O, to ostane Ti v očeh,
to ne skopni v rokah.
In tak si stopil na moj prag.
Poglej me, da nikoli ne pozabim,
obe dlani na moje rame deni.

Zdaj čutim, kot bi se zgodilo meni.
Vse vem — četudi nič si ne povea.
Stojim, trdno stojim
in čakam dneva.

STANE ŠKRABAR-BRASKAR

Zgrešena izhodišča o pohodu
14. DIVIZIJE

»Z vojno-političnega in vojno-taktičnega stališča je pohod Štirinajste divizije pomenil predvsem izvrševanje povelja vrhovnega komandanta tovariša Tita, da enote narodnoosvobodilne vojske Slovenije — potem ko so premagale težave novembrske in decembrske okupatorske ofenzive po Kočevskem zboru — preidejo v nove ofenzivne akcije predvsem (podčrtal S. Š.) z namenom, da razbremenijo naše enote NOVJ in da dekoncentrirajo okupatorjevo vojsko, ki je v tem času začejala svojo VI. ofenzivo (očitno je mišljeno, da se je v tem času VI. ofenziva pomikala — op. S. Š.) proti osrednjim silam narodnoosvobodilne vojske Jugoslavije. V ta namen je XVIII. divizija ta čas udarila v Gorski kotar in vezala na tem področju okrog Reke večje okupatorjeve sile. Naloga Štirinajste divizije pa je bila vezati okupatorjeve sile na njeno poti okrog Zagreba (zato torej smer pohoda čez Hrvaško, ne pa morebiti zaradi strahu pred Savo v Sloveniji — op. S. Š.) na Stajersko, na tem za okupatorja izredno občutljivem področju, kjer potekajo komunikacije od Maribora do Ljubljane in Zagreba. To so bili nekateri politični in vojaški momenti za akcijo, za katero je bilo vnaprej pričakovati, da bo zahtevala velike žrtve in veliko naporov. Operacija, ki je zahtevala tako težke žrtve, je bila v celoti upravičena, kar so potrdili tudi rezultati pohoda Štirinajste divizije.« (Isti vir, podčrtal S. Š.)

Podobno je ocenil vojno-taktične razloge za pohod Štirinajste razen političnega komisarja glavnega štaba Slovenije tudi njegov pomočnik, oziroma poznejši komandant Dušan Kveder (Novi svet 1946/1), nato pa še razni drugi avtorji, med katerimi tudi takratni komandant Štirinajste divizije Jože Klanjšek-Vasja (Vojno-istorijski glasnik 1953/4 — str. 10, 11).

Pozetek: Štirinajsta je odšla v neugodnem zimskem času na pot edinole zaradi neodložljive razbremenitve osrednjih sil NOVJ sprito proti njim se pomikajoče VI. sovražne ofenzive, ali: če bi bili Nemci odložili svojo VI. ofenzivo proti osrednjim silam NOVJ, bi brez dvoma tudi tovariš Tito odložil pohod Štirinajste do pomladi. In če sploh ne bi bilo prav tedaj sovražne ofenzive proti glavnini Titove vojske na jugu, tedaj prav gotovo tudi Štirinajsta divizija ne bi dobila tako »pretresljive« smeri in naloge, da mora že na Hrvaškem vezati nase sovražnikove sile; tako pa je že na Hrvaškem za ceno določenih žrtv, sila naporenega pohoda po blatnih ravninah in ob zelo tveganjih terenskih situacijah dejansko po vseh svojih močeh nase pritegovala skupnega sovražnika, ki bi v nasprotnem primeru v istem času osrednjim silam NOVJ lahko prizadejal znatno težje izgube. To nalogo pa je divizija v polni meri izpolnila zlasti potem na Stajerskem.

Za zdaj toliko o značilnostih intervjuja z Ambrožičem in toliko o zgrešenih izhodiščih glede poglavitnih političnih in vojaških nalog Štirinajste na njenem pohodu čez Hrvaško na Stajersko. O drugih vprašanjih, se pravi, o še nekaterih Ambrožičevih ocenah v zvezi s pohodom, kakor tudi o zapisanih in o še neobjavljenih kritičnih pripombah, o vsem tem pa še kdaj drugič!

(KONEC)

Številke o vojnih
ujetnikih

V nacističnem rajhu je bilo med vojno nad 80 centralnih taborišč za vojne ujetnike. Nekatera med njimi so imela tudi po več sto podružnic. Drugače pa se se taborišča delila na tiste za vojake in podoficirje (Stalag) in za oficirje ter generale (Oflagi). Okoli 20 podobnih taborišč za vojne ujetnike je bilo do 9. septembra 1943 v fašistični Italiji.

Skozi ta taborišča je šlo na milijone zavezniških vojakov, na stotine jih je izgubilo življenje zaradi bolezni, naporenega dela, stradanja in bombardiranja.

Računajo, da je bilo v teh taboriščih okoli 20.000 Slovencev, od katerih jih je izgubilo življenje nekaj sto.

Junija 1959 je dr. Boško Jakovljevič, takratni vodja informacijskega biroja jugoslovanskega Rdečega križa, prinesel iz Nemčije nekaj podatkov o številu jugoslovanskih vojnih ujetnikov. Prejel jih je od nemškega državnega biroja za obveščanje.

Po teh podatkih, ki delijo Jugoslovane po narodnosti samo na Srbe in Slovence ter zajemajo stanje z dne 1. januarja 1945, je bilo v Nemčiji in na Norveškem 137.386 vojnih ujetnikov z jugoslovanskim državljanstvom. Od teh jih je bilo 15.157 slovenske narodnosti, in sicer 386 oficirjev, 809 podoficirjev, 13.684 vojakov ter 278 civilistov. Takrat so mnogo Hrvatov in Slovencev s Stajerskega in Gorenjskega že odpustili z namenom, da jih mobilizirajo v svojo, oziroma ustaško in domobransko vojsko. To se jim je posrečilo le pri manjšem delu ujetnikov. V taboriščih so ostali izmed Slovencev le rojaki iz nekdanje Ljubljanske pokrajine ter tisti Stajerci in Gorenjci, o katerih so vedeli, da bodo izkoristili prvo priložnost ter se priključili NOV ali zaveznikom, če jih odpustijo. Med Srbe so šli Črnogorci in Makedonce ter Bosance, Slavonce, Ličane, Kordunaše, Banijce in druge, če so bili pravoslavne vere in če so se jim zdeli sumljivi.

Te podatke je zanimivo primerjati s podatki, ki jih je navedel Hitler v svojem govoru 4. maja 1941 na zasedanju nemškega rajhstaga, ko je govoril o vojni na Balkanu.

Po teh podatkih so racisti zajeli v Jugoslaviji 6298 oficirjev in 337.864 podoficirjev ter vojakov. Hitler je tudi dejal, da ti podatki še niso dokončni, ker vseh še niso prešteli oziroma jih še niso pripeljali v Nemčijo.

Razlika med številom vojnih ujetnikov, vojakov in podoficirjev med 4. majem 1941 in 1. januarjem 1945 znaša 211.322 ljudi. Odpustili pa so jih — oziroma so pomrli ali pobegnili — dejansko več, ker so medtem pripeljali precej novih iz italijanskih taborišč ali pa so jih ujeli kot borce NOV. Zadnje leto vojne so namreč nacisti neuradno začeli priznavati NOV za redno armado, v glavnem zaradi tega, ker je tudi NOV zajela precej Nemcev. Zato ujetnikov niso pobijali kot prej, ampak so jih pošiljali v ujetniška taborišča. Činov iz NOV tudi niso priznavali in so zato ujete oficirje NOV, če niso imeli činov iz bivše jugoslovanske vojske, pošiljali v taborišča za vojake in podoficirje. Politične delavce pa so pošiljali v koncentracijska taborišča. Seveda so mairske ujetnike še vedno pobijali. Razne kvsilniške enote pa so staro prakso pobijanja ujetnikov nadaljevale do konca in marsikdaj se je zgodilo, da so Nemci rešili smrti kakega ujetnika.

Število oficirjev v ujetniških taboriščih pa je med 4. majem 1941 in 1. januarjem 1945 celo naraslo za 3743, predvsem na rovaš ujetnikov iz italijanskih taborišč in takih, ki so jih pozneje obrabli od doma, da se ne bi priključili partizanom. Nekaj pa je bilo bivših četnikov in medčevcev, ki jih niso smatrali za dovolj zanesljive zaradi simpatij do Zahoda.

MP.

Zahtevamo enake pravice

Upravni odbor jeseniške železarnice je na podlagi sklepa delavskega sveta od 28. decembra lani dal v razpravo zborom delovnih skupnosti predlog osnutka »Poslovnika o delovnih razmerjih železarnice Jesenice«. Pripombe in predloge sprejemajo do 14. februarja.

V točki »b« z določili od 141 do 158 imajo člani delovne skupnosti določene pravice za letni odhiti od 14 do 30 delovnih dni. Ob posebnih pogojih se število teh dni poveča tudi na 34 delovnih dni. 143. člen osnutka določa število dni za dopust na podlagi skupne delovne dobe, trislopeske težavnostne stopnje delovnega mesta in pri tem upošteva tudi delovno dobo v železarni. Če je član skupnosti celoviti ali vojaški invalid, oziroma ima priznano telesno okvaro, mu pripada dopust tudi po merilih nezmožnosti za delo. Tako lahko dobi delovni invalid tri dni dopusta več, vojaški invalid pa na osnovi odstotka invalidnosti največ do štiri dni. V tem členu so zajeti tudi invalidi, ki jim kategorija ni priznana ter matere z otroki do 8 mesecev in do 7 let starosti.

Iz opisanega se vidi, da so upoštevali delovne in vojne invalide, matere z otroki, delovno dobo, težavnostno stopnjo in delovno dobo v železarni.

V osnutku pa niso niti z besedo omenili bivših borcev NOV...

Na letnih skupščinah ZB v jeseniški občini so ugotovili, da je povprečna starost bivših borcev med 55 in 60 leti in da je njihovo zdravstveno stanje vsako leto slabše. Zaradi slabega zdravja in izčrpanosti mnogi zaposleni bivši borci ne morejo več slediti mlajšim sodelavcem pri delu, ti pa tudi ne razumejo naporov in trpljenja med vojno, saj so se tedaj ali celo kasneje šele rodili. Pa tudi povojnih razmer ne poznajo, ko je bilo potrebno delati brez oddiha in ko so se mnogi bivši borci zaradi tega predčasno izčrpali.

Zato bi ti ljudje potrebovali tudi več počitka v sedanjosti...

Dobro se zavedamo, da s samo sentimentalnostjo ne bomo uresničili velikih ciljev naše gospodarske in družbene reforme. Pri tem pa se ne moremo sprijazniti s tem, da bi tisti, ki se je odzval klicu Partije in zaslužene domovine ter odšel v neenak boj s fašističnimi okupatorji, imel manjše pravice kot tisti, ki se je med vojno s slabim namenom ali pa tudi brez nje skrival doma in v železarni za sovražnika vlival topove ter jeklene plošče za tanke, po osvoboditvi pa je nemoteno delal dalje, medtem ko so bivši borci morali ostati v vojski, morali utrjevati ljudsko oblast, varovati pridobitve revolucije ali pa noč in dan delati pri obnovi.

Sele razne reorganizacije oblasti in političnih organizacij so omogočile, da so bivše borce postopoma odpustili in jim omogočili vključevanje v proizvodnjo.

Zato se vprašamo, zakaj bi bivši borci, ki imajo skupno več kot 25 let delovne dobe, a manj kot 5 let v železarni, bili prikrajšani v primerjavi s tistimi, ki imajo daljšo dobo v železarni. Mar so bivši borci krivi, če se niso mogli takoj po vojni zaposliti, kjer bi se hoteli, ker so medtem opravljali drugo delo v korist mnogo širše skupnosti kot je železarnica.

Ne oporekamo pravici, ki jih omenjeni osnutek pravihika daje našim sodelavcem, vendar smatramo, da tudi nam pripadajo pravice, ki bi jih imeli, če bi za časa NOB in po vojne graditve delali v železarni.

V nekaterih slovenskih gospodarskih organizacijah imajo borci take pravice, ki jih mi šele zahtevamo, že urejene. Organi delavskega samoupravljanja v »Savi« in »Iskre« v Kranju so za svoje sodelavce-borce uredili, da dobivajo razen po zakonu določenega dopusta še dodatnega. Borci iz 1941 pet dni več, iz 1942 štiri, iz 1943 tri, iz 1944 pa dva. Razen tega imajo ugodnosti pri osebnih dohodkih, posojilih za stanovanja in gradnjo hiš in druge.

Pri centralnem delavskem svetu železarnice je komisija za vprašanja borcev. Vprašamo se, zakaj njeni člani niso posvetili več pozornosti temu vprašanju. Ali morda ni nihče izmed njih prizadet?

Prepričani pa smo, da bodo borci, delavci v železarni, pri obravnavanju osnutka po delovnih enotah podali svoje pripombe in zahteve glede tega.

Pet delavcev, članov ZB z Jesenic

PRAVNA POSVETOVALNICA

J. Z. iz P. — Ste vojaški vojni invalid IV. skupine z amputacijo leve goleni. Potrebujete različne ortopedske pripomočke. Dne 15. decembra je bila izdana odločba o tem, kateri ortopedski pripomočki vam pripadajo. Zavrnilen je bil vaš zahtevek, da bi vam priznali usnjene rokavice. Zato bi radi vedeli, ali vam kot invalidu IV. skupine pripada pravica do rokavic. Nadalje vas zanima, kolikšna je doba trajanja teh rokavic in kolikšna je doba trajanja ostalih ortopedskih pripomočkov, ki so navedeni v vaši odločbi. Pri tem citirate tudi uradni list, v katerem naj bi bilo to urejeno. Slednjič pa bi radi vedeli tudi glede govoric o tem, da bodo vojaški voj-

nas v poštev določilo, da vam pripadajo rokavice, če vam je amputirana ena spodnja okončina in morate hoditi z berglami ali palicami ne glede na to, ali nosite protezo ali drug pripomoček za hojo. Ker podrobneje ne poznam vaših poškodb, ne morem dokončno izreči svojega mnenja glede rokavic. Sklepati pa je, da vam rokavice kot invalidu z amputirano spodnjo okončino grede, če morate za hojo uporabljati palico ali bergle. Drugače pa seveda ne. V vsakem primeru bi vam šle usnjene rokavice, podložene z flanelo, nikakor pa ne rokavice, podložene s krznom. Glede trajanja ortopedskih pripomočkov veljajo deloma določila cit. pravilnika, delo-

Ortopedski pripomočki in doba njih trajanja

ni invalidi v bodoče izenačeni z ostalimi zavarovanci socialnega zavarovanja in bodo morali sami prispevati določen delež pri plačevanju zdravstvenih uslug.

Najprej odgovor na vprašanje, kako je z usnjenimi rokavicami. Kateri vojaški vojni invalidi imajo pravico do tega pripomočka? Res je, da obstoji poseben pravilnik o oskrbovanju vojaških vojnih invalidov z ortopedskimi pripomočki, ki glede rokavic določa naslednje: usnjene rokavice dobi invalid, ki sta mu popolnoma ohromela najmanj dva izmed treh glavnih živcev na isti roki; invalid, ki mu je ohromel brahialni plexus na eni roki, tako da mora uporabljati protezo; nadalje invalid, ki sta mu amputirana najmanj dva prsta na eni roki. Pravico do rokavic ima invalid, ki so mu prsti zaradi poškodb ali boleznij tako deformirani, da ne more nositi navadnih rokavic. Nadalje invalid, ki mu je amputirana ali hrema ena spodnja okončina ali obe, če mora hoditi z berglami ali palicami, ne glede na to ali nosi protezo oz. kakšen drug pripomoček za noge. Nadalje invalid, ki ima na rokah močnejše trofične spremembe ali hujšo vaskularno obolenje s spremembami na prstih. Slednjič ima pravico do rokavic invalid, ki je slep. Ker ste invalid z amputirano spodnjo okončino, prihaja za

ma pa ista določila, ki veljajo sicer za delovne invalide. (Po zakonu o zdravstvenem zavarovanju oz. indikacijah za ortopedske pripomočke). Za podkolensko protezo je rok trajanja 30 mesecev, če gre za protezo s plastičnim ležiščem, 21 mesecev, če gre za protezo z lesenim ležiščem in 18 mesecev, če gre za protezo z usnjenim ležiščem. Par navadnih čevljev mora trajati najmanj 12 mesecev. Za palico in bergle je določeno, da morajo trajati 30 mesecev, če invalid uporablja protezo, sicer pa le 12 mesecev. Za navleke za krp pa je doba določena na 2 meseca. Invalid jih dobi naprej za vse leto. Vsi ti roki trajanja invalidskih pripomočkov pa veljajo za tiste invalide, ki so sicer uvrščeni v IV. skupino. Sem sodijo tisti invalidi, pripadniki posameznih poklicev, katerim so pripomočki zaradi dela redno izpostavljeni intenzivnejši obrabi. (Podrobnejša določila glede roka trajanja posameznih ortopedskih pripomočkov so v cit. predpisih, objavljenih v uradnem listu SFRJ 24/63 in 51/62).

Glede izenačenja vojaških vojnih invalidov z ostalimi zavarovanci glede zdravstvenega zavarovanja in plačevanja uslug in zdravil, bi bilo danes še prezgodaj dokončno govoriti, ker bodo ustrezni sklepi še obravnavani in šele nato sprejeti.

Nekaj misli o vojni v Vietnamu

Približno sto let je od takrat, ko so se francoski kolonialni vojniki izkrcali na tleh današnjega Vietnama in si nato drugo za drugo podvržili vse dežele Indokine. Vseh teh sto let se ponavljajo v Indokini upori in vojne. V zadnjih 26 letih sta izginila iz teh krajev dva okupatorja, najprej Japonci, nato pa še Francozi, da bi se namesto njih pojavili novi, Američani...

Čeprav je imelo ameriško vmešavanje v notranje vietnamske zadeve že od začetka zelo prikrit videz, ne more nihče zanikati, da počasi, posebno odkar so se začele čete ZDA odkrito vmešavati v spopade in ko je začelo letalstvo bombardirati Severni Vietnam, postajajo Američani klasični okupatorji, kakršne poznamo tudi iz naše zgodovine.

Po drugi strani pa postaja vojna vietnamskih partizanov vse bolj vojna proti tujcem, ki so prišli osvajat, ne pa več državljanska vojna.

Zato lahko ocenimo boj ljudstva obeh Vietnamov kot boj za spoštovanje načela neodvisnosti in samoodločbe, boj proti vmešavanju v notranje zadeve drugih držav.

Uradna ameriška in proameriška propaganda pa zatrjuje, da so se čete ZDA vmešale v vietnamsko vojno šele tedaj, ko je postalo očitno, da Severni Vietnam izkorišča vojno v Južnem Vietnamu za svoje vmešavanje. Od tod izvirajo trditve, da je južnovietnamska osvobodilna fronta samo privrsek Ljudske republike Vietnam (Severnega Vietnama); zato da so tudi vse akcije južnovietnamskih partizanov zaokazane in vodene s severa, kolikor gre sploh za kakšno partizano. Uspehe partizanov pripisujejo udeležbi rednih enot s severa...

Spominimo se na vojne čase pri nas, priključimo si v spomin, kaj je pisalo okupatorsko časopisje o nas partizanih, o naši osvobodilni vojni. Najprej so nas imenovali moskovske plačance (čeprav smo prvo pomoč dobili od SZ šele leta 1944), nato židovsko-plutokratske (prva pomoč leta 1943). Domobranci so vztrajno pisali in ponavljali, kako se je naša osvobodilna vojna razvila predvsem ob pomoči Italijanov, povojno časopisje belogardiističnih emigrantov pa nam pripisuje celo zveze z Nemci. Če prelistamo številke revije »Domobranec«, naletimo na obširne napise, kjer veljajo za stebel slovenskega partizanstva »Mongoli« in badoglijski Italijani.

Ob takih »ugotovitvah« se lahko samo pomilovalno nasmehujemo.

Tudi novejša zgodovina protikolonialističnih vojn — npr. alžirske — ve povedati o propagandi kolonialistov, uglašeni na iste strune. »Prinašamo vam mir in blagostanje, demokracijo

v glavnem zelo skromna, če ne že simbolična: občasno dajanje zavetstva vodstvom, urjenje oficirjev, zdravila, hrana itd.

Iz zgodovine poznamo tudi precej primerov, ko so tudi reaktivne organizacije uživale podporo sosednjih držav, ki so hotele z organiziranjem upora

Odgovor je lahko samo eden: ker režim v Južnem Vietnamu, z njim pa tudi njegovi washingtonski gospodari vedo, da bi na volitvah odločilno zmagali predstavniki Osvobodilne fronte, tako kot bi bili zmagali tudi pred leti, ko se vojna še ni bila razvnela. Udeležence protifran-

Ameriška vojaka z ujetnikom, ki ga skušata prisiliti, da bi spregovoril

in red,« trdijo več ali manj vsi po vrsti, hkrati pa dolžijo druge države, češ da so podkupile in oboževale upornike...

Ali je sploh mogoče organizirati vstajo od drugod, če ljudstvo ni nezadovoljno? Ali je ljudstvo lahko nezadovoljno zaradi malenkostnih razlogov, ali lahko nasede lažni hujšakaški propagandi? To se lahko vprašamo pri vseh osvobodilnih vojnah in revolucijah, tako tudi pri vietnamski, zadnji v dolgi verigi podobnih v svetovni zgodovini...

Res je, da so več ali manj vsa revolucionarna gibanja uživala podporo somišljenikov iz drugih držav, včasih celo vlad in vojsk. Toda ta pomoč je bila

dobiti povod za vmešavanje v njihove notranje zadeve. Tak primer je bil na primer organiziranje ustašev, ki so uživali podporo fašističnega režima. Toda če ne bi bili Italija in Nemčija zasedli Jugoslavije s svojo vojsko, tudi ustaši ne bi bili nikoli prišli na oblast v Hrvaški, še manj pa bi se bili na njej obdržali štiri leta — obdržali so se le s pomočjo nemško-italijanske vojske...

Iz trditve ameriške propagande, kako je Severni Vietnam kriv za vojno v Južnem Vietnamu, izhaja še druga ameriška ugotovitev, ki je podobna kot prva predvsem propagandni trik. Namreč, da je ljudstvo Južnega Vietnama razen redkih izjem proti partizanom. Torej, da čete ZDA branijo prebivalce proti teroristom s severa. Pri tem se opirajo na simpatije dela prebivalstva, ki je zaradi razrednih koristi na njihovi strani, delno gre za potvarjanje več kot očitnih dejstev, v nekaterih primerih pa gre nedvomno tudi za poskus zagovarjanja posameznih ujetnikov iz vrst Osvobodilne fronte.

Morda bodo te vrstice odprle oči komu tudi pri nas. Saj vemo, da so tudi pri nas ljudje, ki trdijo, da imajo Američani prav, ko se v Vietnamu bojujejo za nekakšno demokracijo...

Toda spet se spominimo nedavne preteklosti. Zakaj niso v Južnem Vietnamu izvedli splošnih volitev, kot je določal ženevski sporazum? Zakaj so namesto tega saiganci začeli množično pobijati ptišče in udeležence protifrancoske vojne? In končno, zakaj so saigonske čete postale pomožne, glavno breme vojaških akcij pa so prevzeli nase Američani?

coske vojne pa so pobijali zato, ker so s tem hoteli fizično iztrebiti ugledne vojaško in politično izkušene ljudi, ki bi bili pri volitvah njihovi zmagovalci politični nasprotniki. In sajonska vojska je postala le pomožna, tretjerazredna sila, ker se njeni vojniki demoralizirani, nezanesljivi...

Ob koncu se še vprašajmo: kaj imajo ameriška opravila opraviti z logiko in koliko jir je zato verjeti, kdo jim lahko verjame pri nas in drugod po svetu, predvsem pa, kakšna je zveza med proklamiranim ameriškim bojem za demokracijo v Vietnamu in njihovimi postopki?

Ali ne gre pri vsem tem za očito zatiranje volje nekega ljudstva, ki se je v ogromni večini že zdavnaj izreko za socialistični družbeni red? To počno v korist brezupne manjšine, katere koristi se ujemajo s koristmi ameriškega velekapitala in strateškimi načeli Pentagona, ujetimi v okvirje brezobzirne blokovske politike!

To ni navadno zatiranje, to je fizično uničevanje stotisočev ljudi na najbolj brezobziren način, s napalmomskimi bombami, plini, lakoto in strupi...

Kdaj se bodo ameriški, pa tudi drugi volivci in voditelji začeli zavedati, da s takim ravnanjem osvobodilnih gibanj in revolucij ne dušijo, ampak jih pospešujejo, podobno kot na primer nacisti med zadnjo vojno s streljanjem talcev našega boja niso mogli zadušiti, ampak so ga s tem še pospešili?

Kdaj jih bo srečala pamet, kdaj bodo prenehali z največjo sramoto tega stoletja, umazano vojno proti vietnamskemu ljudstvu? MP

SEM NOV ZNAK Jogi

OD DANES SEM NA VSAKEM VZMETNEM VLOŽKU »JOGI«
NAPOVEDLJEM VAM VELIKO BLIŽNJO NOVOST »MEBLO«
NA PODROČJU VZMETNE

ORIGINALNE VZMETNE VLOŽKE »JOGI« PROIZVAJA SAMO »MEBLO« TOVARNA POHISTVA-NOVA GORICA

Brigada na pohodu skozi zasneženo Igmansko pogorje

SLOVENSKA EKIPA NA IGMANSKEM MARŠU

Z željo, da se za vedno ohrani spomin na legendarni pohod borcev I. proletarske brigade, je izvršni odbor Planinske zveze Bosne in Hercegovine na eni izmed svojih sej sklenil, da bo ob 25-letnici tega legendarnega pohoda pripravil »Igmanski marš« in s tem odprl prvo planinsko transverzalo v tej republiki. Transverzala bo nosila naslov »PO POTEH I. PROLETARSKA BRIGADE PREKO IGMANA«, dolga je 120 kilometrov in vodi po zasneženih igmanskih pobočjih, po krajih, kjer pri nas pade živo srebro najnižje.

Za udeležbo na tem prvem pohodu se je prijavilo 150 udeležencev iz raznih republik, sodelovali so nekdanji borci, politični delavci, predstavniki organizacij, planinci, alpinisti — smučarji ter številni novinarji radia Sarajevo in RTV Beograd ter pripadniki JLA. Naj omenimo, da so slovensko ekipo sestavljali le znani alpinisti in gorski reševalci Peter Janežič, Franc Ekar, Jože Mihelič, Jernej Hrovat in Jaka Kastelic, vsi kandidati za letošnje najpomembnejše odprave v tuja gorstva. Udeleženci iz Slovenije, ki so edini imeli s

seboj tudi smučči, kot alpski smučarji-alpinisti, so na tem pohodu sodelovali tudi kot gorski reševalci in kakor smo izvedeli, so častno opravili svoje naloge, saj se je s pohoda uspešno vrnilo vseh 150 udeležencev, čeprav je bila med njimi najmlajša Sarajevčanka stara šele 17, najstarejši udeležec pa 69 let.

Člani slovenske ekipe so nam po povratku v Slovenijo povedali, da je brigada najprej krenila po ulicah Sarajeva proti Vogošću. Od tam je brigada nadaljevala marš kar 35 kilometrov po ozki gazi in ob 3. uri zjutraj prispela na Veliko polje. V Foči so bili vsi udeleženci pristrčno sprejeti. Iz vsake republike so zbrali po tri udeležence in jim razkazali moderno bolnišnico s 450 ležišči, ki je bila zgrajena namesto spomenika v čast I. proletarski brigadi.

S tem veličastnim pohodom je bila odprta tudi planinska transverzala, po kateri bodo hodili ne samo planinci iz vseh krajev naše države, pač pa tudi vsi drugi, ki jih kakorkoli spominjajo in vežejo dogodki iz minule vojne.

R. ČARMAN

Še enkrat:

Prav je, da se pomenimo odkrito

Med jeseniškimi borci in invalidi je polemika okoli revizije pokojnin bivšim borcem v Novem mestu v »TV 15« naletela na živahen odmev. Iz pogovorov, ki sem jih imel s posamezniki, bi rad zapisal nekaj njihovih, pa tudi mojih misli.

Popolnoma se strinjamo z mislenji tovariša Lavriča in Beleta, dvomljiv pa se nam zdi dopis tovariša Ščurka iz Trbovelj. Iz prakse nam je znano, da nima nihče priznane dvojne dobe med vojno prekinjene. Morda je pozabil napisati, da ima vmes priznana delovno dobo enojno?

Prav tako se popolnoma strinjamo z mnenjem uredništva »TV 15«. Smo za zakonitost, mnenja pa smo, da bi morala najnižja pokojninska osnova za borce z dvojnimi štejem delovne dobe pred 9. 9. 1943 znašati najmanj 640 novih dinarjev na mesec. Če bi se življenjski stroški zvišali nad 3 odstotke, bi se morale tudi pokojnine ustrezno zviševati. Pri tem naj bi tak način obračunavanja zajel vse, ne glede ali so šli v pokoj lani ali že prej in ne glede na njihov povprečni zaslužek.

Prepričani smo, da bodo tudi v drugih občinah po izvršeni reviziji pokojnin nastale podobne težave kot so v Novem mestu. Nismo bili in nikoli ne bomo za kakršnekoli privilegije, pač pa zahtevamo samo zakonite pravice, ki nam pripadajo zaradi vloženega dela!

Za vse tiste borce, ki imajo še nepreskrbljene otroke ali jih še šolajo, naj bi vprašanje njihovega obstoja uredili s pomočjo občasnih pomoči ali stalnih mesečnih priznawalnin. Ker je zaradi različne razvitosti gospodarstva način podeljevanja in delitve v vsaki občini drugačen, naj bi republiški ali celo zvezni organi določali njihovo višino na podlagi ustreznih meril. Za »siromašne« občine naj bi pri republiškem izvršnem svetu ali celo pri zveznem izvršnem svetu ustanovili sklad za priznawalnine bivšim borcem.

Pri nas imamo na primer takšen primer: bivši borec se je priselil iz Semiča k sinu na Jesenice. Doma zaradi pomanjka-

nja sredstev ni mogel dobiti priznawalnine, pa jo je dobil, pri nas...

Na letošnjih skupščinah združenj borcev in invalidov v jeseniški občini so veliko govorili o priznawalninah. Zelo so se navduševali nad načinom delitve priznawalnin v hrastniški, trboveljski in radovljški občini.

Pri nas na Jesenicah delijo enkratne, stalne in občasne priznawalnine. Merilo je, da jih dajejo tistim, ki imajo manj kot 250 novih dinarjev dohodka na člana družine, ki se ne more

sam preživljati. Zaradi naraščanja življenjskih stroškov bi morali to vsoto povečati z 250 na 300 novih dinarjev.

Mnogi kritizirajo to, da občina ni sprejela posestev nekaterih starih in onemoglih borcev, ko so jih ji ponudili, da bi potem lahko prejemali preživnino v tej ali oni obliki. Zato so ti tovariši posestva morali izročiti sorodnikom ali drugim, tako da zdaj bolj ali manj srečno uživajo »preužitek«.

Če v gospodarskih organizacijah ali ustanovah pride zaradi

reorganizacij do ukinitve delovnih mest, ki so jih zasedli bivši borci, naj bi jim z zakonskimi določili zagotovili stare mesečne prejemke, če so jih postavili na delovna mesta z nižjimi mesečnimi prejemki.

Upokojiti bivšega borca zaradi zdravstvenega stanja naj bi bilo dovoljeno le tedaj, če se s tem strinja posebna republiška zdravstvena komisija.

Novi zakon o zdravstvenem, pokojninskem in invalidskem zavarovanju ne bi smel prizadevati bivših borcev in invalidov. Predvsem bi morali zaradi vedno slabšega zdravja obdržati neokrnjene pravice do klimatskega in topliškega zdravljenja.

Če bi bili ti predlogi že uveljavljeni, smo prepričani, da ne bi prišlo do polemike o odpuščenju bivših borcev-upokojenec iz železarn na Jesenicah, niti do vroče krvi zaradi revizij pokojnin v Novem mestu.

Glede trditve o zlorabah pri priznavanju udeležbe v NOB v delovno dobo pa mislimo, da je treba na vsakogar, ki je prišel po krivem do dvojnih let, pokazati s prstom in mu naprtili revizijo, ne pa na splošno govoriti o vseh ter tako blatiti borce po časopisih in drugje.

Prepričani smo: če bi se uresničili naši predlogi, bi odpadla tudi vsa »fovsija« in bi v naših vrstah zacvetelo pravo staro tovarištvo.

KAREL ZORKO

INTERNIRANEC IZ ROMBERG-PARKA IN DORTMUNDA

Zvedeli smo, da pripravlja mednarodni taboriščni komite »ROMBERG-PARK« dne 24. marca 1967 spominsko svečanost in komemoracijo v DORTMUNDU — ZR Nemčija. Zato prosimo vse internirance, ki so bili v taboriščih Romberg-Park ali Dortmund, da se javijo na tel. štev. 23-565 ali 22-230.

Komisija za bивše politične zapornike, internirance in deportirance pri ZZB NOV Slovenije

Gre za izboljšanje življenjskih razmer vojaških vojnih invalidov

V poročilu o delu republiškega odbora ZZB NOV Slovenije je opisano tudi delo komisije za vojaške vojne invalide. Tega dela ni bilo malo in prizadevanje po izpolnitvi programa in po doseganju čimboljših delovnih uspehov je pri tej komisiji prišlo zelo do izraza.

V SR Sloveniji deluje 271 združenj in 227 sekcij vojaških vojnih invalidov pri združenjih borcev NOV, ki povezujejo 29.832 članov, osebnih invalidov, vdov in staršev padlih borcev. Spričo tega, da je socialno-zdravstvene zadeve invalidov borcev mogoče uspešno urejati le v okviru občine in to po zveznih in republiških predpisih, je pripadla komisiji pomembna naloga pri usklajevanju dela občinskih komisij in združenj vojaških vojnih invalidov. Pripravljalna je razne predloge in jih posredovala pristojnim organom. Spremljala je izvajanje zakonskih predpisov in analizirala razmere, v katerih živijo invalidi ter urejala, a predvsem posredovala urejanje zadev vojaških vojnih invalidov pri pristojnih organih. Pri tem ne gre prezreti, da je še posebno skrbela za organiziranje odihla, klimatskega in topliškega zdravljenja za invalide ter za razvi-

janje njihovega športa in družabnosti.

Če k tem okvirnim navedbam o dejavnosti komisije za vojaške vojne invalide navedemo še primere stvarnega dela, potem se moramo najprej ustavit ob ugotovitvi, da so se člani komisije udeleževali tudi skupščin, sestankov in delovnih posvetovanj občinskih odborov ZZB NOV.

V razpravah o tezah za spremembo in dopolnitev zakona o vojaških vojnih invalidih so sodelovali vsi občinski odbori ZZB NOV pa tudi združenja vojaških vojnih invalidov. V zvezi s predlogi za spremembo in dopolnitev zakona je komisija, ob pomoči občinskih komisij za vojaške vojne invalide, izdelala analizo uveljavljanja invalidskega dodatka. Le-ta je pokazala, da je treba bistveno spremeniti in izboljšati pogoje za pridobitev invalidskega dodatka in ga po-

večati do višine minimalne pokojnine.

Komisija je organizirala tudi razpravo o novem zakonu o vojaških mirovni invalidih. Najo se obračajo tudi posamezni člani za razne nasvete, največ glede uveljavljanja invalidskih pravic, dodeljevanja invalidskega dodatka, urejanja pravic iz delovnega razmerja, zaposlovanja, upokojevanja in podobno. S tem, da je pomagala svojim članom, je komisija ugotovila, da poteka urejanje invalidskih zadev pri večini občinskih skupščin precej ekspeditivno. Isto velja tudi za izdajanje odločb II. stopnje v invalidskih zadevah. Ker pa smatra komisija, da bi bilo koristno, če bi služba za invalidsko varstvo II. stopnje pri republiškem sekretariatu za zdravstvo in socialno varstvo poleg opravljanja svojih dosedanjih dolžnosti občasno pomagala z nasveti službam invalidskega varstva pri občinskih skupščinah, je razpravljala tudi o obsegu dela in pomanjkanju kadra na oddelku za invalidske zadeve pri republiškem sekretariatu.

Iz pogovorov s invalidi in iz njihovih pismenih vlog izhaja, da se invalidi vse teže uveljavljajo v gospodarskih organizacijah, zlasti pa tisti, ki so zaposleni na nižjih oziroma manj cenjenih delovnih mestih. Mnoge sili v pokoli, a povečalo se je tudi število tistih, ki niso zaposleni in število tistih, ki iz raznih razlogov, predvsem pa zaradi slabih delovnih pogojev želijo zamenjati svoje delovno mesto.

Dejavnost komisije se je odražala tudi v pomoči tistim vojaškim vojnim invalidom, ki so na rehabilitaciji, v skrbi za organizacijo odihla VVI v Strunjanu in pri klimatskem in topliškem zdravljenju. Na odihu je bilo 556 invalidov iz 48 občin, na klimatskem in topliškem zdravljenju pa 1400 invalidov.

V okviru Zveze za šport in rekreacijo invalidov Slovenije se vojaški vojni invalidi bavijo tudi s športom. Najbolj razvito je športno udejstvovanje vojaških vojnih invalidov v Ljubljani, Kopru, Mariboru in Kranju. S športom se aktivno bavi okoli 1000 vojaških vojnih invalidov. Pri razvijanju tega športa sodeluje tudi komisija VVI in ga tudi podpira.

Območje dejavnosti komisije vojaških vojnih invalidov republiškega odbora ZZB NOV je precej obsežno in tudi zahtevno. Zato se člani te komisije zelo pogosto sestajajo, da sproti urejajo vse zadeve, ki kakorkoli prispevajo k zbolšanju pravic in s tem tudi k zbolšanju življenjskih razmer vojaških vojnih invalidov.

V. M.

Skupščina v Savskem naselju

Na letošnji skupščini ZB v Savskem naselju (občina Ljubljana-Bežigrad) so med drugim razpravljali tudi o uspehu pri podeljevanju stanovanj bivšim borcem, saj je lani dobilo stanovanja kar 8 bivših borcev.

Poročilo pa je obravnavalo tudi nekatere pomanjkljivosti in težave kot na primer vprašanje poverjenikov in pridobivanje finančnih sredstev za pogrebe članov.

Skupščine se je udeležilo približno 250 članov, kar pomeni četrtino članstva. Taka udeležba vsekakor ni zadovoljiva, kar pričča, da se člani manj zanimajo za delo svoje organizacije kot prejšnja leta.

Po poročilih je bila razprava, ki se je je udeležilo precej ude-

ležencev. Združenje letos čakajo velike naloge, se je dalo razbrati iz razprave, posebno še glede nove zakonodaje s področja socialne politike, vprašanj bivših borcev in zdravstvenega varstva. Pristojni organi naj bi pazljivo obravnavali pravice borcev v zdravstvenem varstvu,

saj sta povprečna starost članov in njihovo zdravstveno stanje vzrok za precejšnje težave.

Za novega predsednika je bil izvoljen tovariš Gregor Frandolič, upokojeni podpolkovnik. Izvolili so tudi 5 komisij, ki bodo delovale po posameznih področjih: Igor Kostjukovskij

TOVARIŠ — TOVARIŠU!

Dr. Jožetu Majhnu, zdravniku iz Šmarji pri Jelšah se zahvaljujem za vso nego in skrb, s katero mi je omogočil, da se zdravstveno dobro počutim, ter ga kot takega priporočam vsem zdravja željnim.

ABRAM JOŽE, Rjavice 25, p. Rogaška Slatina

KREDITNA BANKA IN HRANILNICA LJUBLJANA

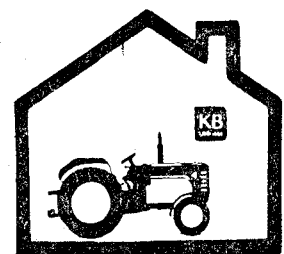
NAGRADNO ŽREBANJE za vlagatelje vezanih, stanovanjskih in kmetijskih hranilnih vlog, ki že imajo ali bodo vložili do 30. aprila 1967 najmanj 2000 N-din na odpovedni rok nad 1 leto.

NAGRADE:

- 1 osebni avtomobil NSU-PRETIS 110
- 1 ročna motorna kosilnica BCS
- 3 motorna kolesa NSU-PRETIS-PRIMA 3
- 1 montažna garaža
- 1 obračalnik - zgrabljalnik za seno
- 1 ročna motorna škroplilnica
- 5 magnetofonov
- 10 sedežnih garnitur za taborjenje
- 10 daljnogledov
- 10 kinoprojektorjev
- 10 garnitur priročnega orodja

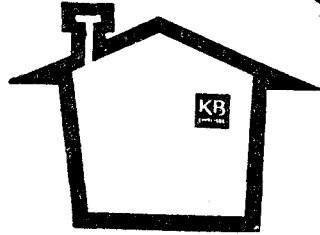
KMETIJSKI VARČEVALCI!

Za gradnjo in obnovo gospodarskih objektov. Za nakup kmetijske mehanizacije in plemenske živine. Na privarčevano vsoto dobite od 50 do 200 odstotkov posojila. Najkrajša varčevalna doba je 13 mesecev. Za pridobitev posojila je potrebna vloga najmanj 2500 N-din.

VEZANE HRANILNE VLOGE SPREJEMAJO:

- V Ljubljani: OSREDNJA POSLOVNA ENOTA, Subičeva 2 in Dalmatinska 2; MESTNA HRANILNICA LJUBLJANSKA, Copova 3, BEŽIGRAD, Titova 55; MOSTE, Vide Pregarčeve 8; STARA LJUBLJANA, Mestni trg 16; SIŠKA, Celovška 99 in VIC, Tržaška 36.
- Zunaj Ljubljane: CRNOMELJ, DOMZALE, GROSUPLJE, HRASTNIK, KAMNIK, KOČEVJE, LITJA, LOGATEC, MEDVODE, RAKEK, RIBNICA, TRBOVLJE, VRHNICA in ZAGORJE.
- VSE POSTE, KI POSLOVNO SODELUJEJO Z ENOTAMI KREDITNE BANKE IN HRANILNICE V LJUBLJANI! NAVADNO, ZE OBSTOJEČO HRANILNO VLOGO, LAHKO SPREMENITE V VEZANO VLOGO! PODROBNEJŠE INFORMACIJE DOBITE PRI VSEH POSLOVNIH ENOTAH KREDITNE BANKE IN HRANILNICE V LJUBLJANI!

STANOVANJSKI VARČEVALCI!

Vsi občani v delovnem razmerju ter kmetovalci, samostojni obrtniki in občani svobodnih in ostalih poklicev, ki že varčujete ali se boste vključili v varčevanje za nakup, gradnjo, dograditev ali obnovo stanovanj, komunalnih naprav, garaž in počitniških hišic, lahko dobite od 80 do 500 odstotkov posojila na privarčevano vsoto.

SOŠOLCI

MILE PAVLIN

»Prinesite jim večerjo, in glejte, da bodo videle, kako vi jeste isto hrano. Okna naj bodo odprta in večkrat naj kdo posluša, če morda ne govorijo med seboj. Jutri pa najdite dve ali tri domačinke, skojevke in jih zaprite z njimi. Naj rečejo, kako so nosile v Novo mesto maslo in tobak in sol ali kaj podobnega. Z zaslisa-vanjem naj se ne mudi. Bodite z njimi prijazni, naj se fantje z njimi pogovarjajo skozi okna in naj jim napravijo kako manjšo uslugo.«

Niti trije dnevi niso minuli, ko je Savo vnovič prejel kapla-novo pismo. Pričakoval je, da bo v njem prošnja za izpust deklet. In res.

»Mater so zaskrbljene zaradi hčera,« je pisal kaplan. »Saj veš, kaj se pravi za dekle biti sama iz hiše, med toliko moškimi, med ljubimi lačnimi vojaki. Vse vojake so, kar se tega tiče, enake. Prosim te, če moreš seveda, naj jih spustiš. Pozanimal sem se pri vaščanih in ti s častno besedo zatrjujem, da niso de-kleta prav nič kriva, če je bilo kdaj kaj narobe v naši vasi...«

Sklenil je kaplanu odgovoriti. Zapisal je.

»Pozanimal sem se glede tistih tvojih ovč, kaj jim očitajo. Zvedel nisem nič točnega. Rekli so mi, da preiskava še traja. Domnevam, da ni nič hudega. Baje so jih one tri, ki so jih naši pred kratkim izpustili, očrnilo, da so prekupevale in hodile v bele postojanke. Zdaj se mi naši posmehujejo in me sprašujejo, če sem postal advokat vaše vasi. Vsekakor pa bom skušal poma-gati, čeprav morda ne bo šlo tako hitro. Potolazi matere in jim povej, da so naši fantje pošteti in da take reči tudi pri nas pre-ganjamo.«

Pismo je poslal po kurirju do najbližje vojaške postojanke, ki naj bi ga po eni izmed rednih patrulj spravila do kaplana.

Potem se je začel ukvarjati z dekleti. Priljubljen je pogovo-rom med posameznicami in zaslisevalci, skrit za vrati ali v so-sedni sobi. Po tri in tri so zaslisevali dolge ure. O hoji v postoj-anke in prekupevanju s soljo, sladkorjem in sukanem. Pri tem so pogosto omenjali tiste tri ženske, ki so jih imeli v zaporu pred njimi, češ da so one povedale zanje.

Tako bomo vaščane med seboj sprli, je sklepal Savo. Zdaj držijo skupaj, nihče ne nikogar izdati. Ko bodo zunaj, se bodo začele ženske med seboj pripravljati in obtoževati. Prišlo bo tudi do groženj in obračunavanja in v jezi bo morda padel tudi očitke, ki nam bo pomagal izslediti radijski oddajnik... Seveda, če sploh je. Saj zadnje čase ni bilo slišati o kakih novih napadih na naše enote v tistih krajih.

Vmes je spraveval dve dekleti, ki so ju dobili na rajonskem komiteju v Toplicah in ju navidezno zaprl. Po nekaj dneh mu je bilo vse veliko bolj znano. Vrinjenki sta vedeli povedati, kako vseh šest deklet tisti glave skupaj, da veliko molijo in se zlasti priporočajo bogu za srečno zadnjo uro in mučeniško smrt za vero. Drugače se pogovarjajo o zaslisanjih, da pa ni med njimi niti ene, ki ne bi bila vsaj dvakrat ali trikrat v Ribnici ali v Ko-čevju. Kaj so tam počele, pa nečje povedati.

Nič ni pomagalo, ko sta obe vrinjenki začeli hliniti obupen strah in jokati, češ da ju bodo partizani poslali na višje sodišče v kočevski Rog. Tja, kjer baje streljajo. Tožili sta tudi, da jima očitajo, kako sta izdajali. Tista šestorica je ostala brezčutna in nema. Vrinjenki so potem navidez odvedli, dejansko pa poslali nazaj na rajonski komitej.

Sestorica deklet pa je še vedno tajila vse po vrsti. Po itali-janski kapitulaciji niti ena še ni bila niti v Ribnici in Kočevju, kaj šele v Ljubljani. Kdor to govori, laže. Naj partizani tisto, ki je to rekla, pripeljejo in naj ponovi svojo lažno obtožbo pred njimi. Ni res, da bi kdorkoli lahko to trdil, saj ni res...

Cez nekaj dni je Savo sklenil, naj jih začne zaslisevati o dru-gih vaščanih, zlasti kdo je pri domobranci in kje.

Spet je pretekle nekaj dni in Savo ni zvedel nič novega. Ko so dekletom naštevati imena domačih fantov, ki so bili pri do-mobranci, so se izgovarjale.

Ze lahko da je tam, toda jaz ne vem, nisem ga videla. Doma ga ni, jaz pa nisem bila ne v Ljubljani ne v Ribnici in ne v Kočevju. Kadar pridejo v vas domobranci, so vedno samo tuji, nobenega ne poznam. V hiše ne zahajajo, samo skozi vas gredo ali pa imajo zasedo okoli nje.

Nazadnje, že ves obupan od trdovratnosti deklet, je Savo sklenil povprašati še o tistem skrivnostnem tridnevnem prebiva-nju domobranskega voda v vasi, o katerem je imel podatke, da so bili v njem v glavnem domačini, ki služijo v Ribnici.

Nekaj dni je trajalo spraševanje, lovili so jih za vsako besedo, pa nič. Ne spominjajo se tega dogodka, ko velikokrat prihrumijo zdaj partizani, zdaj domobranci, pokajo okoli vasi in med hiša-mi, enkrat bežijo eni, drugi drugi.

»Toda takrat sta bila v vaši hiši dva oficirja,« je ušlo v divji jezi zaslisevalcu, mlademu zastavniku, ki je nedavno zvedel, ka-ko so mu na Urhu pri Ljubljani ubili domobranci mater in sestro.

»Jaz jih ne poznam, kaj je kdo, pa tudi v naši hiši ni bilo nikogar. Samo enkrat je nekdo prosil vode. Človeku je vsaj vodo dati vendar bogu ugodno delo...«

Ravno ta izbruh zaslisevalca je navedel Sava na novo mož-nost za zaslisevanje. Iz stare specialke velikega razmerja so naglo narisali načrt vasi. Vsaka izmed deklet je morala pokazati, kje je doma. Savo je tudi sam dokaj dobro poznal vas in je približno ocenil, v katerem skednju se je takrat skrili tisti partizan, ki je videl, kako sta prišla v hišo dva oficirja iz župnišča.

Župnišče... Kaj bi bilo, če bi v dekletih vzbudili sum, da jih je naznanil partizanom sam kaplan. Saj je ta velikokrat tožil, da ga domobranci in tudi že vaščani grdo gledajo zaradi njegovih dobrih odnosov do partizanov in njegove strpnosti. Toda, če je to res, bi mu škodovali in ga pogubili, njega, ki je morda med svojimi stanovskimi tovariši eden izmed redkih poštenih in za-vednih. Ne, tega pa ne, je takoj sklenil Savo.

Hiši dveh zaprtih deklet bi prišli v poštev. Izdvojili so ju in ju začeli spraševati. Če kaj vešta, da se je pri njih skrival partizan. Ena je kaj kmalu nasledla:

»Da, v našem podu je tičal. Vedeli smo, pa ga nismo izdali. Vi nam pa zdaj očitajte izdajstvo...«

Savo je naglo sklepal. Ukazal je, naj jo obdolžijo, da sta bila oficirja v njihovi hiši, preden sta šla v župnišče. Da ju je videl tisti skrivajoči partizan.

Dolgo je prva tajila, da o tem ne ve nič. Nazadnje, po šestur-nem izpraševanju, je pozno pomohi, vsa zaspala in zmedena blek-nila:

»Na našem podu so takrat spali. V hišo pa ni bilo nikogar...« Njeno priznanje pa je na zaslisevalce učinkovalo popolnoma drugače, kot je pričakovala. Zaslutili so, da so blizu cilja ali vsaj na sledi.

»Tudi tvoja dva brata sta pri domobranci, ali ne? Kaj pišeta, se kdaj oglašata?«

»Zadnjič sta bila doma, preden so prišli Nemci. Takrat sta bila pri vas, potem pa so ju menda ujeli. Od takrat se nista oglašala in ne vemo, ali sta še živa.«

»Toda tisti partizan pravi, da sta bila oficirja v vaši hiši. Da nista prinesla pozdrave od bratov. Saj vam zaradi tega ne bo nihče nič naredil, če imate oba fanta pri naših sovražnikih. Nismo taki kot so vaši, ki pobijajo naše sorodnike samo zato, ker smo mi partizani.«

»Ne, pri nas ni bilo nikogar,« je že spet trmasto odgovarjalo deklet.

Takrat je Savo, ki je sedel za leseno pregrado, slučajno po-gledal še enkrat na skico vasi. Oko se mu je ustavilo na hiši, odkoder je bilo dekle doma. Toda, saj se tam dve hiši držita skupaj. Lahko bi bila oficirja tudi v drugi hiši in torej dekle ne laže. Naglo je prekinil zaslisevanje in poklical zaslisevalca na posvet. Čez nekaj minut se je zaslisevanje nadaljevalo.

»Pri vas torej oficirjev ni bilo. Kdo pa živi v tej hiši zraven?«

(NADALJEVANJE)

V LESKOVCU PRI KRŠKEM ŽIVI NOSILEC »SPOMENICE 1941« TOVARIS JOŽE ŠTEFANIČ. PRED 54 LETI SE JE RODIL V ZNANOVCIH PRI PODBOČJU NA DOLENJSKEM V KMEČKI DRUŽINI, KJER JE BILO KAR DESET OTROK.

Do vpoklica v staro jugoslo-vansko vojsko je Jože živel pri starših. Ko se je vrnil iz vojske, pa je odšel za hlapca k nekemu kmetu v Ribnico na Dolenjskem. Leta 1938 se je zaposlil v bivši Bonačevi tovarni papirja na Vidmu pri Krškem. Tam se je kmalu včlanil v Jugoslovansko strokovno zvezo.

Tik pred začetkom vojne so ga vpoklicali na orožne vaje. Ko se je po sramotnem razsulu sta-re vojske vrnil v papirnico, so mu rekli, da zanj nimajo več dela. Zato se je vrnil v domačo vas, kjer so bili takrat kot oku-patorji še Italijani.

Doma se je kmalu povezal s tovaršim Lojzeto Colaričem iz Sutne, ki je organiziral Osvobodilno fronto in partizane. Po njegovih navodilih je začel zbira-ti orožje in razpečevati razne letake in časopise med ljudi. Prav tako se je v delo za osvoboditev vključila vsa njegova družina. Kasneje je bil njegov najmlajši brat komandant belo-kranjskega vojnega področja.

Proti koncu decembra 1941 je Jože Štefanič odšel z večjo sku-

podbočje v Kerinovo gostilno. Tam ga je gostilničarka opozori-la, naj beži, ker so Italijani pri-jeli več članov njihove skupine.

Vrnil se je v domačo hišo, pa si ni upal povedati, da je ran-jen, ker so imeli doma polno beguncev, ki so zbežali zaradi izgonov naših ljudi v tistih dneh. Bal se je, da ga ne bi kdo hote ali nehot izdal.

JOŽE ŠTEFANIČ iz Leskovca

Med skrivanjem mu je zmur-nilo stopalo. Pomagali so mu z mrzlo vodo, toda še zdaj mu manjka pol prstov...

Kostanjeviški zdravnik dr. Černelč, ki je pribežal iz Brežic, si ni upal prihajati na njegov dom, zato mu je pošiljal zdra-vila. Toda stanje se mu je kljub temu vedno bolj slabšalo. Zato je zdravnik naročil, naj gre v kako bolnišnico.

Begunec Tone Prah je Jožeta odpeljal v Kandijo pri Novem mestu. Tam je bil za strežnika Jožetov rojak iz Znanovc, ki mu je veliko pomagal. V sprejemni pisarni se je Jože zlagal, da je ozebel, ko sta šla z bratom v gozd po drva. Šele na operacijski mizi je zaupal redovniku bratu Kazimirju, da je bil tudi ranjen. Brat Kazimir, ki so ga kasneje Italijani zaradi sodelo-vanja s partizani, zaprli, ga ni izdal.

V sobi, kjer je ležal po ope-raciji Jože, je bil tudi neki akti-vist, ki je imel prestreljeno ro-ko. Prav tedaj so Italijani pri-peljali iz zaporov tudi politič-nega jetnika, ki je hlinil vnetje slepiča. Temu je zaročenka v bolnišnico skrivaj prinesla civil-no obleko. Jože in ranjeni akti-vist sta na hodniku zamotila ita-lijanskega stražarja, medtem pa je jetnik ušel skozi okno in se v Beli krajini pridružil partiza-nom.

Medtem je »Domoljub klerikal-ni časopis, pisal, kje je Jože. Zato je po treh mesecih, kolikor je bil Jože v bolnišnici, prišel v bolniš-nico ponj njegov sile, ki je živel drugje v Kandiji in je imel s primanjajem dobre sile. Da ne bi imel Jože stisniti, kje je bil vsa ta čas, mu je primarij napisal po-trebna potrdila in ga odpustil.

Odšel je Jože skrivati doma, zdravljal pa ga je spet dr. Černelč, ki so ga partizani malo pred tem rešili iz kostanjeviškega zapora.

Še ne popolnoma zdrav je Jože

Karel Zorko

PUSTNI DAN V BELIH VODAH

TIHO SE JE SPUSČAL MRAK IN OKROG NAS JE VSE POTIHNILO. MISLIL SEM NANJE, KI SO MED BORBO SE Z GLASNIM JURJEM SPODBUVALI TOVARISE, SEDAJ PA SO TUDI ONI ONEMELI; TIHO IN NEMO LEŽIJO NA GRAŠKI GORI — MED NJIMI TUDI TI, DRAGI TO-VARIS RONKO.

Nenadoma sem začutil, še danes ne vem zakaj, da sem srečen med svojimi tovariši in da so prav tako srečni tudi oni. Zaenkrat smo se zopet izveikli, naklestili smo sovražnika in se-daj pričakujemo — vsi prezebli in lačni, da se bomo neke ogre-li in nahranili. Spomnil sem se, da bo jutri pustni dan in da bo zato prav gotovo kje kaj za »pod zob«, mogoče celo krofi, ali pa vsaj krompir! Morda bomo pospravili eno od poslednjih mul! Tako sem sem pri sebi mo-droval ter vedno pogostejše pre-kladal puško z ene rame na dru-go, hiteč po zasneženem grebenu, kjer se je kot na pol živa kača vila naša kolona lačnih, utruje-nih in prezebljenih partizanov. Ho-dili smo vso noč.

Proti jutru, bilo je 21. febru-erja 1944. leta, smo prispeli v bližino Belih voda. Nenadoma sem se znašel na čelu kolone ter bil dodeljen v izvidnico z nalogo, da pogledamo, ali je mo-žen prehod preko jase in na-prej proti vrhu. Brž ko smo pre-hodili polovico poti do zapuščene mline, ki je bil določen kot najbližji cilj, se je na nas vsu-la toča krogel in rešila nas je menda le megla, ki se je ta tre-nutek začela mešati z jutranjo zarjo. Pokanje je bilo opozorilo diviziji, da je v bližini močna nemška zaseda ter da je zato treba spremeniti smer pohoda. Da zavarujemo prehod diviziji z desne strani, smo bili poslani k samotni kmetiji, od koder je bilo slišati streljanje. Z jurjem smo »očistili« teren okrog kmetije, oddaljene od glavine okrog 200 metrov. Naša naloga je bila, da od tod ščitimo kolono, dokler ne odide mimo poslednji borec. Preiskali smo gospodarsko po-slopje in okoličeno ter se napotili proti hiši. Dva tovariša sta osta-la na straži, dva pa sva mislila preiskati hišo. Na pragu nas je dočkal gospodar ter zatrjeval, da v hiši ne krije sovražnika. Kljub temu smo preiskali hišo, našli nismo več nikogar. Tisti.

ki so ostali še živi, so izkoristili meglino in jo odkurili.

Takrat sem opazil gospodinj-o, ki se je sklanjala nad ponev. Cvrla je krofe, prave pravcate pustne krofe. Ko je dvignila po-krovko, se mi je od vonja, ki je

Lado Mavsar-Ronko, narodni heroj

udaril iz ponve, zameglilo pred očmi. V trenutku sem pozabil na vse: na vojno, na švabe, na mraz, celo na to — zakaj sem tukaj. Oči sem uprl v ponev in globoko vdihaval prijeten vonj in toploto, ki sta me tako moč-no spominjala na otroštvo, na dom, na mater, ki mi je nekod na pustni dan pripravljala te dobrote. Sesedel sem na stol v kuhinji in za trenutek skoraj verjel, da sem v toplem doma-čem objemu.

Takrat sem zaslišal glas go-spodinje, ta me je iztrgal iz mojega sanjarjenja: »Nate, jette! Kako ste še mladi! In kam gre-te?« To je pa dobro, sem si mislil. »Kje pa sploh smo?« sem ji vprašal. »V Belih vodah nad Šoštanjem in pustni dan je da-nes,« je še dodala ter nama še ponudila nekaj rumenih krofov, nekaj jih je pa celo zavila v pa-

8. aprila 1942 s puško, ki jo je pri-nesel iz bivše jugoslovanske voj-ske, odšel na Gorjance in postal partizan Gorjanske čete. Kmalu je postal politični delegat voda. Še istega leta so ga sprejeli v KPS. Nato je bil v Gorjanskem bataljo-nu in v Vzhodno-dolenjskem od-redu. Po italijanski kapitulaciji je iz odreda nastala 15. brigada. V njej je bil Jože četni komisar, so-deloval je v prvih bojih te briga-de na Hrvaškem. Nato pa so ga zaradi slabega zdravja poslali na Belokranjsko vojno področje v ko-mando mesta Vinca za komisarja.

Leta 1943 so ga poslali na Pri-morsko organizirat zaledne voja-ske oblasti. Kmalu je postal ko-misar komande mesta Tolmin, na-to pa komisar komande mesta Dornberk. Potem ko se je koman-da Krasa vdala Nemcem, je odšel tja, da bi organiziral novo. Ko je izrazil to nalogo, je odšel za na-mestnika komandanta v komando mesta Pivka. Od tam so ga poslali v Gorško vojno področje organi-zirati delavski bataljon. Kmalu je spet moral dalje. V Cerknem je postal komandant 2. bataljona »Novgrad«.

Ob osvoboditvi ga srečamo v Gorici, ko pa so se morale naše čete od tam umakniti, je postal pooblaščenec OZN v taborišču za vojne ujetnike v Cerknem. Kmalu so ga klicali v Ljubljano, od tam pa poslali v Področječko Avstriji, da je sprejel transport vrata-johih se internirancev, izgnancev, prisilnih delavcev in vojnih ujeti-nikov.

Ko je tudi to nalogo uspešno opravil, so ga premestili v 2. divi-zijo KNOJ, leta 1946 pa so ga za-rali slabega zdravja demobilizirali. Takrat se je zaposlil na takratnem ministrstvu za kmetijstvo LR Slo-venije kot vodja transportov kolo-nistov v vojvodino. Od tam so ga poslali za upravnika gostinstva v Radlje ob Dravi. Kmalu je gostin-stvo prevzel krajevni ljudski od-bor. Jože pa se je vrnil v Belokraško, kjer je postal okrajni in-spektor prehrane.

Leta 1948 so ga spet poklicali v službo za notranje zadeve, postal je referent za industrijsko milico in gasilstvo. Kasneje ga najdemo v gimnaziji za uslužbence notra-njih zadev na Igu pri Ljubljani. Toda zaradi slabega zdravja ni mogel slediti pouku in so ga od-pustili iz milice. Zaposlil se je kot vratar šole kovinske stroje v jese-niški železarni. Pred leti so ga od tam invalidsko upokojili.

Vrnil se je v domače kraje. S priznavalnino in pokojnino dobiva mesečno 90.000 starih di-narjev. V prostem času rad s puško v rokah pogleda za zajč-ko ali srnico.

Zelj si samo tega, da bi se mu izboljšalo zdravje in da bi si zgradil svojo hišico, kjer bi v miru užival vrenje življenja. Prav zadnje čase je na poti, da se mu bodo želje glede stanovanja ures-ničile. Dali so mu 3 in pol milio-nov dinarjev kredita in zdaj že išče potrebno gradivo za teme-lje, na katere bi postavil montažno hišico podjetja »Jelovica« iz Škofje Loke.

Videz in resnica... V franco-skem mestecu Reypodeu blizu Dunkerqua je umrla neka 73-letna starka, ki je živelna čisto sama v velikanski revščini. Ko je umrla, so njeni bližnji in bolj oddaljeni sosedji zbirali centime, da so jo lahko človeško dostojno pokopali. Po pogrebu pa so oblasti odkrile, da je imela starka v svojem bed-nem prebivališču ne le nekoliko milijonov frankov v gotovini, mar-več tudi — 60 kg suhega zlata.

Poučenost... Hamburški časopis »Spiegel« je poročal, da je 30 % gimnazijcev in drugih vprašancev v zahodnonemškem mestu Nord-horn, ki jih je vprašal Zavod za proučevanje javnega mnenja, kaj vedo o Vietnamu, odgovorilo, da je ta dežela »tam nekje v Južni Ameriki«. Samo vsak tretji vprašaneec je odgovoril pravilno.

Vojak in pol! Clarence Williams je bil štiri leta vojak v ZDA. Pa še kakšen vojak! Vzoren, zelo vzoren vojak, vzdržljiv v vseh voja-skih naporih in v zornosti discipli-nar. Bil je dober tovarš, vendar nekoliko — sramežljiv... Po štiri-letih letih normanega vojaškega življenja je prišlo do senzacional-nega odkritja. Clarence Williams sploh ni bil vojak, bil je — voljak-nja, ženska, ki ji je bilo imej Charlotte.

Ni mu bilo za — dušo... Neke izredno lepa ženska se je pogovar-jala z italijanskim pisateljem Pan-zinijem. »Jaz sem zelo iskrena. Vsako lahko bere v moji duši kakor v odprti knjigi,« se je po-hvalila. »Jaz imam rajši vašo ve-zavo,« ji je malce strupeno odgo-voril pisatelj.

Ne poljublajte se! Nek ameri-ški zdravnik je odkril, da je gnit-je zob naležljivo bolezen. Po nje-govem mnenju je trenutno naj-uspešnejše sredstvo zoper to bole-zen — ne poljubljanje se... Eskimi, ki namesto poljubljanja drug dru-gemu drgnejo nos, bi morali po tej teoriji imeti zdrave zobe.

Stoletnik kot dokaz — neupora-ben... Nemški higienik Georg Wolf je rekel v nekem predava-nju: »Nenavadno je reči, izkustvo pa nam je pokazalo, da je kak stoletnik pil alkoholne pijače, da pa spet kak drug stoletnik ni v vsem življenju okusil niti kapljice alkoholne pijače...«

Pomirjevalno sredstvo... Itali-janski pisatelj Alberto Moravia je svetoval nekemu mlademu knji-ževniku, ki je zgubil vero v svojo ustvarjalnost: »Ko začne človek dvomiti o sebi, tedaj je dobro, da napravi kaj prav posebno neumne-ga. To ga bo pomirilo.«

Učenjakova definicija žene. Znanega geometrika Nikolaja Lo-bačevskega so nekega dne vpraša-li, kaj je žena. »Žena,« je odgovor-il, »je seštevke skrb, odštevanje denarja, množenje izdatkov in de-litev prijateljev.« In kaj je najslab-še? je vprašal nekdo. »Drugo,« je rekel, »primanjkljaj v denarnici.«

MEDNARODNO SODELOVANJE BIVŠIH BORCEV

Sestanek posvetovalne skupine FMAC za mednarodno-pravno varstvo udeležencev odporiških gibanj

V Parizu je bil 6. februarja se-sanek posvetovalne skupine stro-kovnikov Svetovne federacije biv-ših borcev (FMAC) za vprašanja mednarodno-pravnega varstva ude-ležencev odporiških gibanj. Na sestanku je bila tudi Smilja Avramov, profesorica pravne fakul-tete v Beogradu, ki je zastopnik ZZZ NOV v tej svetovni skupini. Skupina je razpravljala o studiji iz mednarodnega varstva udeležen-cov odpora, ki jo je za svetovno federacijo bivših borcev pripravil holanec dr. Ford ter izdelala pri-poročila za nadaljnjo aktivnost FMAC na tem območju.

V ZR Nemčiji preganjajo antifašiste

Devetnajst zahodnonemških dr-žavljanov bodo postavili pred sodi-šče zaradi »ogrožanja države«. To »ogrožanje« je v tem: znani zahodnonemški antifašist in nekda-nji internirane v taborišču smrti Buchenwaldu Albert Fischer, se skupno z osemnajstimi drugimi za-hodnonemskimi državljani, od kate-rih so nekatere preganjali že za ča-sa Hitlerja — dosledno zavzema za

ohranitev miru, za demokracijo. Za-to so vsi ti javno nastopali proti militarizmu, revanšizmu in proti oživanju nacizma v ZR Nemčiji. Deset od obtoženih antifašistov je starih nad 60 let, a nekateri od teh so že na pragu svoje oseme-setletnice. Med njimi so ljudje, ki so se borili proti fašizmu, že preden so prišli nacisti na oblast v Nemči-ji, in se spominjajo teh časov in tistih iz Hitlerjeve dobe, ko so jih zaprli in mučili.

Samo Albert Fischer je bil v koncentracijskem taborišču Buchen-wald pet in pol let.

Danes, ko v Zvezni republiki Nemčiji tolerirajo nacistične milita-ristične in revanšistične organizacije in tudi podpirajo njihovo vojnozo-loško dejavnost, ko zahodnonem-ška sodišča izrekajo norumljivo milo kazni vojnim zločincem — ali pa jih sploh ne izrekajo — obtož-jejo antifašiste in jim sodijo dejanj-sko isti, ki so jim sodili tudi v času nacizma.

Navedenih devetnajst antifaši-stov bodo obsodili v mestu Rottlin-gen. Iz raznih evropskih dežel po-šiljajo v ZR Nemčijo proteste proti tej najnovejši diskriminaciji nasproti žrtvam nacizma v ZR Nemčiji.

Zahtevajo odškodnino

Na Madžarskem so objavili za-htevo 62.000 madžarskih državljanov, nastoljeno na vlado Zvezne repub-like Nemčije za odškodnino za vse tisto, kar so državljani Madžarske pretrpeli v drugi svetovni vojni za-radi nacističnega nasilja.

Nova odkritja s procesa proti vojnim zločincem v Nürnbergu

Razkošje v zaporu

● Klorofil, zelo komplicirano barvilo, ki daje rastlinam zeleno barvo, uporabljamo tudi za zdravilo. V nekaterih rastlinah, npr. v koprivah, je precej tega barvila. Takšne rastline uporabljajo za industrijsko pridobivanje klorofila. Klorofil spodbuja tek, obnavlja kri, zmanjšuje utrujenost itd. Poleg vitaminov in raznih soli imajo razne solate tudi klorofil.

● Sončnica. Skoraj vsi narodi na svetu so vzdelali sončnice, ki je v zvezi z besedo: sonce. Ze starodavni narod Inkov je častil sončnico kot — sončnega boga, kar pa ga ni oviralo pri uporabi sončnice za živilo. Prva sončnična semena so prinesli v Evropo pred štirimi stoletji španski zavojevalci Srednje in Južne Amerike. Zasedali so jo v madriškem botaničnem vrtu. Iz Španije je sončnica postopoma

Polkovnik Andrus je že dolgo čakal v letoviščarskem mestecu Mondorf-les-Bains. Skladišča je napolnil s paketi hrane in steklenicami mineralne vode za nekaj mesecev, sobe in salone hotela Palace je dal prebeliti, razen tega pa je uredil in opre-

mil z instrumenti nekaj sob za zdravnike. Vojaški zdravnik kapetan Clint L. Miller, ki je vodil ta oddelek, je bil lahko ponosen: česa takšnega ni bilo v vsem Luksemburgu. Polkovnik Andrus je naposled izbral šest mož, ki naj bi bili »služabniki« nacističnih kolovodij. Vsi po vrsti so sicer bili nemški vojni ujetniki, na katere pa se je lahko zanesel: Josef Jakesch, Theodor Kemma, Wilhelm Gerlich, Josef Mayer, Otto Henke in Bernhard Jansen.

Prvi je prišel v hotel Palace Seyss-Inquart, ki so ga pripeljali z letalom iz Flensburga naravnost v Luksemburg. Na letališču velevodstva je bilo zelo živahno: zavezniška letala so pristajala in vzletavala dan in noč. V soboto, 12. maja so pripeljali feldmaršala Keitla, potem pa drugega za drugim. Naložili so jih na tovornjak, ki so ga spremljali džipi z brzostrelkami, potem pa jih po ozki in vijugasti cesti odpeljali v Mondorf-les-Bains, kjer jih je čakal zapor polkovnika Andrusa.

V porušeni Evropi je bil ta razkošni hotel dokaj čuden zapor: imel je električno razsvetljavo, vročo in mrzlo tekočo vodo, dvigala, preproge, tople odeje, vsak dan sveže pižame, senčnike na nočnih omaricah in park s stoletnimi drevesi. Zaporniki so večkrat pregledali zdravniki, tudi zasliševali so jih veliko, toda na splošno vzelo so se lahko imeli za letoviščarje. Na štirih stolpih so stražili Andrusovi vojak z brzostrelkami, žarometi so razsvetljevali park in pročelje hotela Palace, toda vsak zapornik je imel svojo sobo s kopalnico, ameriški vojaki so ga klicali »mister« (go-spod), obojeval pa je v veliki jedilnici v pritličju, kjer so stregli natakarji v belih suknjičih.

Göring, ki je prišel 21. maja, so dali največjo sobo v tretjem nadstropju, nad njim pa je prebivalo šest nemških »služabnikov«. »Spimo nad vlado,« so se šalili. Dönitz je bil v sobi poleg Göringove, Ribbentrop pa

nadstropje niže in v zelo majhni sobi. Z nacističnimi kolovodji ni stanoval edino von Papen, ki ga je polkovnik Andrus iz nepojasnjene razloga nastanil v hotelu Hemmendinger. Vsak zapornik je imel svojega stražarja, ki je ves čas skoraj neopazno nadzoroval njegovo početje. Göringov stražar je bil narednik grškega rodu, ki so ga vsi klicali »Phil«. Nekdanjega reichsmarschalla so vzeli v roke zdravniki, ga odvedli mamili, tako da je shujšal in postal gibčen. Ko so nekoč pregledovali njegovo sobo, so našli in zaplenili ampulo s ciankalijem. Göring je gotovo imel še kakšno, vendar pa niso mogli ugotoviti, kje jih skriva.

Življenje v hotelu Palace se je ravnalo po zvoncu na stehi. Polkovnik Andrus je sestavil takle signalni sistem: ko je zvonec zjutraj enkrat pozvonil, so morali vstati, ko je pozvonil dvakrat, je bil čas za osebno toaleta, ko pa je pozvonil trikrat, so morali na zajtrk v pritličje. Tako je bilo tudi opoldne in zvečer: dvakrat — priprava na obed ali večerjo, trikrat — odhod v jedilnico. Potem je zvonec še enkrat dolgo pozvonil. Tedaj so morali ugasiti vse luči v hotelu, zunaj pa so prižgali žaromete.

Zaporniki so se sprehajali po parku, pri čemer so se zbirali v skupine: po prijateljskih »čustvih«. Göring je kadil debele hamburške cigare Wolff in večkrat je kakšno dal svojemu stražarju. Dönitz, Ribbentrop, Schirach in drugi so se živahno pogovarjali in smejali. Američani pa so jih gledali. Göring je govoril: »Ne razumem, zakaj me držijo tukaj, ko pa je v Nemčiji toliko dela...« Dönitz je protestiral: »Hočejo mi soditi, ker sem prevzel oblast v trenutku, ko se je narod zgrudil. Neverjetno...!«

28. julija je bilo neurno vreme. Göring se je začel potiti, nato pa je omedlel. Žila mu je slabotno utripala, tako da je zdravnik, ki je prišel k njemu, pomislil, da umira. Energično

zdravljenje proti mamilom je Göringa precej oslabilo. Vendar si je po nekaj injekcijah opomogel. Zdravnik mu je ukazal, da mora namesto dvajset pokaditi na dan dvanajst cigar.

Novica o atomski bombi, ki so jo Američani vrgli na Hirošimo, je prišla v Mondorf-les-Bains 10. avgusta. Podpolkovnik Owen jo je sporočil Göringu, ki je dejal: »Ne verjamem.« Tedaj mu je oficir dal primerek ameriškega tiskovnega časopisa Stars

and Stripes (Zvezde in proge). Göring je zamrmral: »Strašno! Toda nič ne maram imeti s temi rečmi: zapuščam ta svet...« Dönitz je rekel: »Tudi mi smo skušali rešiti problem atomske bombe, toda manjkal nam je potreben material. Kar spreleti me po hrbtu, če pomislim, da bi jo vi, Američani, utegnili vreči na Nemčijo!« Ribbentrop je dodal: »To je revolucija: nihče ne bo tako neumen, da bo začel vojno.« Potem je časopis vzel Dönitz in začel glasno prevajati. Drugi so ga molče poslušali. (Nadaljevanje prihodnjič)

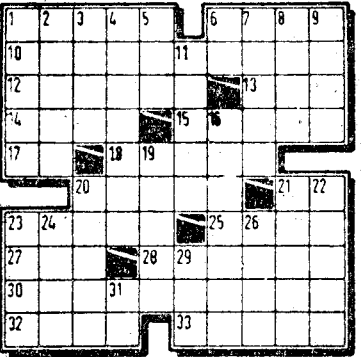

Tri fotografije iz »srečnih in debelih let« Hermann Göringa, posnete v idiličnih bavarskih gozdovih in loviščih, ko so nacistični voditelji med zabavami kovali načrte za vojno.

KRIŽANKA

VODORAVNO: 1. lepo vedenje, 6. minister za zunanje zadeve ZDA (Dean), 10. ime enega izmed slovenskih partizanskih odredov, ki je deloval v bližini Ljubljane, 12. nočni pišč, 13. klica, 14. kratka organizacija ciprskih borcev za osvoboditev Cipra in priključitev k Grčiji, 15. norost, smešnost, 17. avtomobilska oznaka Kutine, 18. poseben, 20. denarna enota, ki je dobila tudi ime »novi«, 21. avtomobilska oznaka Kopra, 23. zimski športni rekreativ, 25. reka v Španiji, ki se izliva v Sredozemsko morje, 27. ime rožezlanskega diktatorja Smitha, 18. vojaški tabor, 30. ime ene izmed slovenskih partizanskih brigad, ki je imenovana po našem pesniku, 32. rusko žensko ime, 33. visoka gora v Julijskih Alpah na italijanski meji.

NAVPIČNO: 1. oddelek, 2. manjša mesto pri Brjansk (ZSSR), 3. mestice v Sremsu ob vzhodni Fruške gorke, 4. priimek namiznega tenisa, 5. komandanta II. grupe odredov, padel 18. 5. 1942 na Jantah, 6. naziv avtomobila francoske tovarne Citroen, 6. skrajni konec celine, 7. ime obmejnega stražarja v času Turkov, 8. morska »električna« riba, 9. črvena bolezen, 11. sušitven ukaz, 16. vrsta pokrivala, 19. pogosto ime hotelov, 20. glavno mesto sosednje države (naš izraz), 21. strehe, 22. naš prednik, ki je veroval v več bogov, 23. piskajoče dihanje, 24. redkejši slovenski priimek, 26. zlitina bakra in kositra, 29. kajti glas, 31. pritrdilnica.

DROBNE zanimivosti

prišla v druge evropske dežele. Šele dvesto let pozneje so začeli Evropejci proizvajati iz sončničnega semena olje.

● Doslej so izvedle agrarno reformo samo tri latinskoameriške dežele: Bolivija, Kuba in Mehika.

● Stevilne dežele pridobivajo sintetični vitamin C industrijsko že tri desetletja. Osnovna surovina za pridobivanje tega vitamina je glukoza (grozdni sladkor). Za proizvodnjo 1 kg vitamina C porabijo 2 do 4 kg glukoze. Največje količine sintetičnega vitamina C proizvajajo v ZDA in na Japonskem. V poslednjih 10 letih se je proizvodni proces tega vitamina spopolnil, da pridobivajo samo v teh dveh deželah 5.000 ton vitamina na leto, kar je povzročilo močno znižanje cene tega proizvoda. 1955. leta je stal 1 kg vitamina C 16 dolarjev, 1965. leta pa samo še 4 dolarje. Vitamin C uporabljamo ne samo proti raznim nalezljivim boleznim, marveč tudi za bogatenje vitaminske vrednosti živil v živilski industriji.

● Dan (oziroma dan in noč) ne traja natančno 24 ur, marveč 23 ur, 56 minut in 4 sekunde. Pred 150.000.000 leti, v geološki dobi, imenovani jura, sta dan in noč trajala 22 ur, 53 minut in 34 sekund, pred 450.000.000 leti, v geološki dobi, imenovani kambrij, 20 ur, 48 minut in 34 sekund. Pred milijardo let pa sta bila dan in noč skoraj za osem ur krajša kot danes: trajala sta 16 ur, 59 minut in 24 sekund. Vsakih 40.000 let se dan in noč podaljšata za eno sekundo.

● Bajkalsko jezero v jugovzhodnem delu planinske Sibirije, v Burjatski sovjetski republiki, je najgloblje jezero na svetu. To jezero, globoko 1742 m, je nastalo v davni geološki preteklosti in spada v skupino tektonskih jezer. Srednja globlina tega jezera znaša 810 metrov. Bajkalsko jezero ima največjo zalogo sladke vode na našem planetu in sicer približno 20 % vseh količin sladke vode na svetu.

● 7000 let pr. n. s. je bilo na Zemlji — računajo — komaj 10 milijonov ljudi, toda že 4500 let pr. n. s. jih je bilo dvakrat več: 20.000.000, kar pomeni, da se je število prebivalcev v 2500 letih podvojilo, 2500 let pr. n. s. je bilo na Zemlji že 40.000.000 prebivalcev; tako se je torej število prebivalcev podvojilo že v 2000 letih. 1500 let pred n. s. je število poskočilo že kar na 160.000.000 ljudi (število se je podvojilo v 1000 letih) 900 let pred n. s. je bilo 320.000.000, 1850. leta 1.250.000.000, 1950. leta 2.500.000.000, 2000. leta pa bo na Zemlji — po predvidevanju — 5.000.000.000 prebivalcev, kar pomeni, da se bo število prebivalcev podvojilo, če se bo predvidevanje uresničilo, že v 50 letih.

● Svetovni pridelek krompirja doseže, povprečno 200 milijonov ton na leto, s čimer prekaša pridelek pšenice in nekaterih drugih žit. Krompir gojijo največ v evropskih deželah in v ZSSR. Po zaslugi sorazmerno nizke cene, kalorične vrednosti (škrob), nasitljivosti in možnosti mnogovrstne uporabe ter okusnosti je krompir eno izmed najvažnejših živil v številnih deželah. Pomembno je zlasti to, da ga je moč uporabljati vse leto in da vsebuje vitamin C od 10 do 20 mg % — vitamin, ki je v poslednjih 200 letih nešteto ljudi obvaroval pred skorbutom, nevarno boleznijo, ki jo povzroča prav pomanjkanje tega vitamina v vsakdanji prehrani.

Bilo je v začetku marca 1943. Metodov bataljon se je po triurnem praskanju z Lahij in belimi umaknil v Suho reber, vas, ki je visela na položnem pobočju Kope.

Ko se je bataljon zbral k večerji, je rekel komisar III. čete Tugo:

»Tovariši, danes je pustni torek. Ima kdo kaj proti temu, da bi tudi mi malce popustovali?«

»Naj vrag obisti izpraska tistemu, ki je proti temu!« se je oglasil kurir Uroš, ki je poleg dobro zabeljenih žgancev najrajši imel veselo družino.

Ker ni bilo nikogar, ki bi imel kaj proti temu, da bi se majčkeno povesečili, je komisar Tugo poskrbel za vse, kar je bilo v tistih razmerah na razpolago za proslavitev patrona burkežev in veseljakov.

V Suhi rebri je bil gasilski dom in v njem so borci pod Tugovim vodstvom zbrali skup nekaj, kar je spominjalo na oder.

Ko je bilo vse nared, so začeli prihajati v gasilski dom

Ribničanu Urbanu. Ker je bil Urbanov sorojak, je zapel v pristnem ribniškem narečju in s tem tako navdušil poslušalce, da so ga na koncu kar zasuli s ploskanjem.

V naslednji točki je nastopil pomočnik bataljonskega intendanta Gašper. V doljenjskem narečju je posnel Krjavlja, ko pripoveduje, kako je ponoči na ladji z bridko sabljo hudiča na dvoje presekal. Tudi on je požel obilo pri-

»Pa ga nikakor ne moreš pogoltniti, kaj? Če kaj vem, se ti je zataknila v goltancu stalingrajska kost...«

»Ze res, ampak zastran tega se ne bom zadaval, caro Benito. To kost bom izkašljal in potem bom spet laže dihal. Potem spet usekam po Moskvi in čez teden al' pa dva bom žepil ruski čaj v Kremliju.«

»E, lahko tebi, Dolfe, ki imaš korajžne soldate! Če bi imel jaz take soldate, bi že

lepega dne udarilo na Rim. Ta bi bila lepa, če bi me nekake jutra potegnili iz sna kak ribelo iz Ljubane, Verkonika ali Longatika! Ne, moram jih čimprej zmlinčiti. Mislim sem, da jih bom uničil z roško ofenzivo, pa ni bilo nič. Zdaj jih je desetkrat več kot prej in imajo že cele brigade. Brrrrr — kar mraz me stresa, ko pomislim na to! Izvelel bom še eno roško ofenzivo in enkrat za vselej pomedel s slovenski-

so, da so na poti s kratkega dopusta v svoj odred. Eden izmed njih je bil plečat fant, ki je nosil okrog vratu drzno ovito rdečo ruto in je nastopal dokaj hrupno in košato. Ko so odložili svoje nahrbtnike, ki so bili tako nabuhli, da jih je vsebina kar razganjala, je vprašal tisti z rdečo ruto:

»Kako, mar pustujete brez pijače? To pa ne gre, ljubčki! Če pustja vsaj malo ne zaliješ, je pust. Nak, tako ne bo šlo!« In je vzel iz svojega nahrbtnika petlitrsko pletenko ter z njo preplezal na sredo prostora v ritmu argentinskega tanga. Nato je začel vseprek ponujati pletenko, polno pristnega štajerca. Vtem je ugledal svojega znanca, kuharja Lisjaka. Stopil je k njemu in ga ogovoril:

»Hej, stari kavelj, ali si tudi ti tu? Na, pa ga še ti cukni, Lisjak, ali pa naj ti vrag vso dlako izpuli!«

Ko so izpraznili pletenko, je drugi izmed trojice vzel iz svojega nahrbtnika petnajstlitrsko pletenko. Zdaj pa so začeli vino deliti tako, da je vsak dobil svojo merico.

Poslej je postalo še bolj živahno. Polde je neustrudljivo vlekel meh in tu pa tam zraven zapel, da bi bilo bolj »lušno«, kot je dejal.

Ko so izcedili vsebino druge pletenke, je oni tretji dopustnik izlekel na svetlo še svojo desetlitrsko pletenko, ki je bila prav tako namenjena tovarišem v njihovem odredu.

»Nate, pejbje, pa še mene razbremenite!« je rekel in pristavil: »Kamor je šel bik, naj gre še štrik!«

Iz grla pletenke je potegnil zamašek iz koruznega storža in začel deliti zlatorumeni rizling.

Ko je Polde spet dobil svoj delež, je z rokavom potegnil preko brkov in zaigral polko, ki je kar sama dvigala pete plesalcem.

Edini pustni šemi sta bila Tevž in Sulc. Ves čas sta plela skupaj in se pri tem tako spakovala in krotovčila, da se je vse režalo.

Zabava se je zavlekla tja do prvega petelinjega petja.

Ko so se razhajali, je veselo vzkliznil Silvester, ki je bil doma od Idrije:

»Jejmenes, nkul na bam pazabu na ta pustn tark!«

Alojz Ravbar

Pustovanje v Suhi rebri

znanja od borcev in domačinov. Zatem je bolničarka Volga recitirala dve šaljivi pesmi. Tej točki je sledilo še nekaj drugih, nazadnje pa sta nastopila Tevž in Sulc, ki sta slovela kot duhoviteža. Tevž je nastopil v vlogi Hitlerja, Sulc pa v vlogi Mussolinija. Tevž je bil razoglav in počesan kakor Hitler, pod nosom pa je imel prilepljene kratke brke, kakršne je nosil Hitler. Sulc si je počrnil obraz s pooglenelim zamaškom, na glavi je imel črno štulo starega klobuka, ki mu je odrezal krajce, od štule pa je na motovzu visel zajčji rep, tako da je po krivalo ponazarjalo fašistični fes s čopom. Na pokrivalu je bilo s kredo napisano DUCE, na zadnji strani črni hlač pa je bilo napisano VINCEREMO.

Prvi je nastopil Mussolini. Ko se je prikazal Hitler, je iztegnil levico in hrupno vzkliznil:

»Heil Hitler!«

»O serbus, Dolfe!« je odzdravil duče. »Ze lep čas se nisva videla, caro mio. Kako ti kaj gre?«

»Lagal bi, če bi rekel, da mi gre slabo, mein lieber Benedikt, Esterajh, Čehoslovakaj, Frankrajh in še nekaj drugih držav sem kar mimogrede pobasal v svojo malho. Zdaj imam na krožniku Ruslond, pa...«

zdavnaj bil v Vladivostoku. Ampak z mojimi zajci si ne morem privoščiti kakakega večjega zaloga. Z njimi lahko osvojim kvečjemu kako Abesinijo, pa še to ne brez uporabe strupenih plinov!«

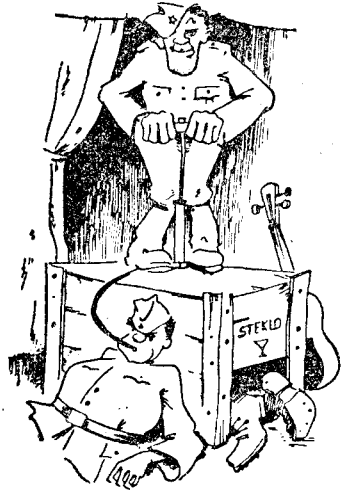
»Ja, moji frici pa res niso od muh, fiksnaagamo! Z njimi bom osvojil vseh pet celin in še šesto, če jo bomo medtem odkrili. Najprej pa moram spraviti pod svojo streho Ruslond. Ko opravim s Stalingradom, jo mahnem nad Leninograd in še nad kak drug grad, če ga Rusi sploh imajo. Ko bom imel zmago nad Rusi v žepu, se izkrcam v Angliji, tri dni nato pa udarim po Ameriki in jo zdrobim v prah in pepel, če ne bo vzdignila rok ob mojem prvem pozivu: »Hände hoch!«

»Tudi jaz imam v načrtu celo rešto takih akcij, pa ne vem, če bo kaj s tem, caro Dolfe. Vse bi namareč še nekako šlo, ko ne bi bilo teh frdamanih jugoslovanskih partizanov. Te strele mi povzročajo tak glavobol, da se mi že kar meša. Sam hudič — bog mi odpusti! — mi je naprtil na grbo te ribe. Ampak prej ali slej jih bom iztrebil, prmejduš, da jih bom! Najprej se moram otresti tistih iz provincije di Ljubiana, ker so najbližje Rimu. Bojim se, da mi

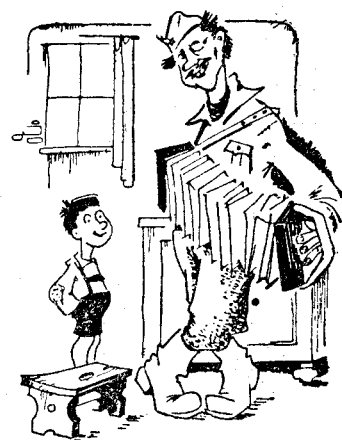
mi ribeli, prej ne bom mirno spal.«

Tako sta se dalje improvizirano pogovarjala ter s posnemanjem drž in gibov, ki so bili lastni Hitlerju in Mussoliniju, še podkrepjevala smeh hvaležnih gledalcev.

Po tej točki sta prevzela vodilno vlogo mitinga Polde in njegov meh. Medtem ko je Polde ubiral razne poskočnice, so borci plesali z borkami in domačimi dekleti.

Čez čas so vstopili trije neznanzi partizani, ki so jih privabili veseli zvoki. Povedali

tudi vaščani, ki so jih borci povabili na zabavni večer.

Najprej je komisar bataljona imel kratek politični govor, zatem pa je komisar Tugo spregovoril nekaj uvodnih besed v zvezi z zabavno platjo tega mitinga. Potem pa se je pričel spored.

V prvi točki je nastopil konjevodca Polde s svojo harmoniko in zaigral nekaj vedrih viž. Nato je ob spremljavi harmonike zapel Smeli, mitraljezec iz II. čete, ki je imel zelo lep bariton. Zapel je neko o

»TV 15« izhaja vsak teden - izdajajo ga Predsedstvo Zveze združenih borcev NCV Slovenije - Zavod »Borec«, Ljubljana. Beethovnova 10 - Tisk in klishe CJP Ljudska pravica, Ljubljana. Kopirarjeva 2 - List ureja uredniški odbor - Letna naročnina 1.800 dinarjev oziroma 18 novih dinarjev - Posamezna številka stane 40 din oziroma 40 Npar - Naročnino pošljite na naslov: Uprava TV 15, Ljubljana, Beethovnova 10, pritličje, p. predal 598-XI, ali na čekovni račun pri Narodni banki 501-8-29 - Telefonske številke: Glavni in odgovorni urednik 22-301, tajništvo in naročniki 22-313, uprava 22-607 - Rokopisov ne vračamo.